

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

**PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ROMANISTIKY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Francouzská a česká terminologie v evropských
legislativních textech zaměřených na oblast: „Vnější
vztahy- pomoc rozvojovým zemím“**

Vedoucí práce: PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autorka práce: Zuzana Krupová

České Budějovice 2007

Bakalářská práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra romanistiky

Autor: Zuzana Krupová

Název: Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“

Vedoucí práce: PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Obor studia: Aplikovaná filologie – Anglický jazyk a francouzský jazyk pro administrativu Evropské unie

České Budějovice 2007

ANOTACE

Hlavním tématem bakalářské práce je francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“. V úvodu se práce věnuje jazykové politice Evropské unie a překladatelským službám Unie. V druhé části je popsán postup při výběru a úpravě legislativních textů a následná práce s programem ParaConc. Z takto upravených textů tvořících paralelní korpus jsem vybrala 201 klíčových slov a kolokací, u nichž jsem porovnávala přesnost překladů a zkoumala jejich struktury.

ANNOTATION

The main theme of the thesis is the French and Czech terminology which is used in the European legislative texts focusing on the area of „External relations – aid to developing countries“. As an introduction the work deals with the language policy of the European union and the translation service of the Union. The second part describes the procedure of choosing and arrangement of legislation texts and the work with the special program called “ParaConc“. The texts were processed in a form of parallel corpus. Consequently, 201 key words and their collocations were selected which formed the subject of the investigation. Finally, translations and structures were analysed and evaluated.

PROHLÁŠENÍ

Tímto prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Českých Budějovicích dne 16.04.2007

.....
Zuzana Krupová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za jeho trpělivost, ochotu a odborné vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. et Mgr. Ivo Petřů za odborné rady k terminologii obsažené v mé práci.

OBSAH:

1. ÚVOD	8
2. JAZYKOVÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE	9
2.1. Mnohojazyčnost v Evropské unii.....	9
2.1.1. Jednota v rozmanitosti.....	9
2.1.2. Historické pozadí	9
2.1.3. Komisař pro mnohojazyčnost.....	10
2.1.4. Statuty jazyků členských států Unie.....	10
2.2. Překladatelské služby Evropské unie.....	11
2.2.1. Generální ředitelství pro překlad.....	11
2.2.1.1. Organizace.....	11
2.2.1.2. Pomocné nástroje překladatelů.....	12
2.2.2. Pomoc EU kandidátským zemím při překladu “acquis“	13
2.2.2.1. Aproximace práva.....	15
2.2.2.2. Překlady legislativních aktů.....	15
2.2.2.3. Práce překladatelů EU	16
2.2.3. Základní pokyny k překladu právních předpisů Evropské unie do češtiny	17
3. ANALÝZA LEXIKA NALEZENÉHO V TEXTECH	19
3.1. Úvod	19
3.2. Příprava textů	20
3.2.1. Texty z oblasti „Vnější vztahy - pomoc rozvojovým zemím“	20
3.2.2. Úprava formátu legislativních textů.....	25
3.2.3. Vytvoření korpusu.....	25
3.2.4. Výběr klíčových slov a kolokací.....	26
3.2.5. Uložení vybraných termínů.....	26
3.3. Práce s texty.....	27
3.3.1. Úvod.....	27
3.3.2. Vymezení termínů kolokace, hlava a klíčové slovo.....	27
3.3.3. Klíčová slova z oblasti „Vnější vztahy - pomoc rozvojovým zemím“	28
3.3.4. Adekvátnost překladů.....	29
3.3.4.1. Neadekvátní překlad zkoumaného lexika	29
3.3.4.2. Adekvátní překlad zkoumaného lexika.....	34
3.3.4.2.1. Překlady adekvátní s jedním jednoznačným překladem.....	34
3.3.4.2.2. Překlady adekvátní přeloženy více synonymními výrazy	44
3.3.5. Francouzské kolokace se stejným českým překladem	54
3.3.6. Struktury kolokací.....	56
3.4. Závěr výzkumu	57
4. CELKOVÝ ZÁVĚR PRÁCE	61
5. SLOVNÍČEK KLÍČOVÝCH SLOV A JEJICH KOLOKACÍ	63
6. PRAMENY A LITERATURA	70

7. POUŽITÉ ZKRATKY	72
8. RÉSUMÉ (EN FRANÇAIS).....	73

1. Úvod

Cílem mé bakalářské práce je pomocí paralelního korpusu podrobně přezkoumat překlady mnou vybraných odborných termínů z evropských legislativních textů zaměřených na oblast: „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“. Zdrojem materiálu budou legislativní akty pocházející z databáze EUR-Lex.

V první části práce se budu věnovat jazykové politice Evropské unie. V dnešní době, kdy má Unie 27 členských států a každý evropský občan má právo dorozumívat se s evropskými institucemi svým vlastním jazykem, je význam překladatelských a tlumočnických služeb velice důležitý. Neocenitelná je práce překladatelů, kteří obstarávají jazykové verze všech důležitých evropských smluv a dokumentů do všech 23 úředních jazyků Unie. Jejich práce podléhá přísným jazykovým režimům, proto je nezbytné, aby překladatel pro Evropskou unii znamenitě ovládal nejen svůj rodný jazyk a alespoň dva další jazyky Unie, ale aby měl odborné znalosti z dané problematiky, jíž se zabývá.

Druhou částí mé práce bude část výzkumná. V ní nejprve popíši postup při výběru a úpravě evropských legislativních textů, následnou práci s programem ParaConc a uložení vybraných klíčových slov a kolokací do databáze. Stěžejním bodem mé práce bude analýza vyexcerpovaných termínů, u nichž budu sledovat zejména kvalitu překladu a dále se zaměřím na struktury kolokací užívaných v legislativních textech.

Přílohou k práci bude slovníček klíčových slov a kolokací evropských legislativních textů z oblasti: „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“.

2. JAZYKOVÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

2.1. *Mnohojazyčnost v Evropské unii*

2.1.1. Jednota v rozmanitosti

Jednou z původních podstat Evropské integrace bylo, že bohatství Evropy spočívá mimo jiné také na její rozmanitosti a to jak kulturní, názorové, zvykové, ale také jazykové. A podle této zásady: „jednotná v mnohosti“¹ byla Evropská společenství založena.(Berteloot 2000:3) Mnohojazyčnost EU je zakotvena v zcela odlišném konceptu dorozumění se než ostatní mezinárodní organizace. Používání jazyků občanů EU, kteří chtějí vzájemně spolupracovat, má velký význam a přispívá k větší průhlednosti, legitimitě a efektivitě Unie. (Berteloot 2000:2)

2.1.2. Historické pozadí

První zmínky o rovnosti jazyků se nachází už ve smlouvách zakládajících Evropská společenství. Konkrétně článek 248 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství (dnes článek 314 Smlouvy o založení Evropského společenství) vycházející z článku 100 Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli. Ty uvádějí, že jazykové verze smluv v holandštině, francouzštině, němčině a italštině jsou zcela autentické. V následujících pozměňovacích smlouvách jako je Jednotný evropský akt a Smlouva o Evropské unii nebyly články týkající se jazykové politiky rozšířeny. Až Amsterodamská smlouva z roku 1997 dále upřesňuje, že všechny jazykové verze smluv přistupujících zemí budou sobě rovné.

Od 1.1.2007 má Evropská unie 27 členských států a 23 úředních jazyků (angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, irština, italština, litevština, lotyšština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalská, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština a švédština).

¹ překlad podle článku IV-1 návrhu Smlouvy zakládající ústavu pro Evropu

Každý členský stát si při přistoupení k Evropské unii určil, který jazyk bude používat jako úřední jazyk EU².

2.1.3. Komisař pro mnohojazyčnost

Evropská komise podporuje mnohojazyčnost a proto také vytvořila funkci komisaře, který je zodpovědný za mnohojazyčnost, Leonard Orban. Ten má za úkol podporovat mnohojazyčnost v politikách Evropské unie a také výuku jazyků v členských státech³.

2.1.4. Statuty jazyků členských států Unie

Jazyky v rámci Evropské unie mají tři hlavní statuty:

Jazyk úřední - užívaný pro komunikaci mezi institucemi a členskými státy nebo jejich občany.

Pracovní jazyk - užívaný pro komunikaci mezi institucemi a jejich odděleními.

Jazyky smluv - ve kterých jsou psány oficiální verze zakládacích smluv. (Berteloot,2000:7)

Pojmy „*úřední a pracovní jazyk Společenství*“ byly poprvé zmíněny v Nařízení č.1 Rady ministrů z 15. dubna 1958: „Úřední jazyky a pracovní jazyky institucí Společenství jsou němčina, francouzština, italština a holandština.“ S nově přistupujícími zeměmi počet těchto jazyků vzrůstal a statuty „úřední a pracovní jazyk“ byly uvedeny v dalších smlouvách a evropských dokumentech.

„*Jazyk smluv*“ byl nepřímo zmíněn už v Římských smlouvách, které stanovily, že dvě Římské smlouvy budou zhotoveny ve 4 jazycích 4 členských zemí a všechny si budou rovny. Později byl statut „jazyk smluv“ upevněn v Amsterodamské smlouvě.

Přistupující jazyky se automaticky stanou jazykem smluv. Státy si zvolí svůj úřední jazyk. (Berteloot, 2000:5) Obecně platí, že všechny úřední jazyky členských států

² <http://europa.eu/languages/cs/home>

³ http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/index_cs.htm

mají všechny tři statuty. Avšak fakt, že všechny úřední jazyky jsou také jazyky pracovními není úplně přesný, protože se čím dál víc jako pracovních jazyků užívá především francouzštiny, angličtiny a v poslední době také němčiny.

2.2. Překladačské služby Evropské unie

Práce tlumočnicků a překladatelů je v rámci EU velice důležitá, protože umožňuje občanům účastnit se na činnostech Unie a také přispívá ke konkurenceschopnosti evropského hospodářství. Tato práce zaručuje základní právo občanů EU na základní informovanost a na komunikaci v jejich vlastním jazyce⁴.

Každá instituce má své překladačské služby, které vypracovávají jazykové verze písemných dokumentů. Jejich pracovní metody se liší podle problematik a oblastí, kterými se zabývají. Tyto překladačské služby EU spolupracují v rámci institucí prostřednictvím Interinstitucionálního výboru pro překlady a tlumočení⁵.

2.2.1. Generální ředitelství pro překlad

Evropská komise má k dispozici kromě Generálního ředitelství pro překlad také Generální ředitelství pro tlumočení. Jelikož hlavním předmětem mé práce je překladačství, budu se zabývat především Generálním ředitelstvím pro překlad.

2.2.1.1. Organizace

Evropská komise disponuje největší překladačskou službou na světě. Generální ředitelství pro překlad⁶ Evropské komise sídlí v Bruselu a Lucemburku a sestává se zhruba z 1 750 lingvistů 600 pomocných pracovníků. Jelikož množství potřebných překladů je vysoké, využívá také služeb překladatelů na volné noze po celém světě. Generální ředitelství je vedeno jedním Generálním ředitelem, který je v čele 7 tématických skupin. Každá z těchto skupin se dále dělí na 9 jazykových jednotek.

⁴ <http://europa.eu/languages/cs/home>

⁵ <http://europa.eu/languages/cs/document/23>

⁶ Directorate General for Translation, dále jen DGT

Každá skupina pracuje pro určité množství Generálních direktoriátů a služeb Komise a jsou vždy specializované na určitou oblast⁷.

2.2.1.2. Pomocné nástroje překladatelů

Překladatelům Unie pomáhají v jejich práci různé informační a jazykové nástroje a moderní technologie. Tyto pomocné nástroje lze rozdělit na *administrativní nástroje a dokumentaci* a dále na *překladatelské nástroje*.

Administrativní nástroje a dokumentace:

DGTVista – elektronický archiv obsahující veškeré příchozí a odchozí dokumenty Generálního ředitelství a služeb Komise od 1.ledna 1994⁸.

Eurovoc - vícejazyčný polytematický tezaurus zaměřený na oblast práva a legislativy Evropské unie. Tezaurus byl vytvořen ve spolupráci Evropského parlamentu, Komise EU a Úřadu pro úřední tisky ES za podpory Generálního ředitelství. Eurovoc existuje v 18 oficiálních jazycích členských zemí Evropské unie (angličtina, dánština, francouzština, němčina, maďarština, řečtina, španělština, italština, nizozemština, polština, portugalština, finština, švédština, slovinština, slovenština, litevština, lotyština a čeština). V dalších zemích se překlad Eurovocu do národního jazyka připravuje⁹. Eurovoc je dostupný na adrese: <http://eurovoc.europa.eu>

EUR-Lex/ Celex - poskytuje přímý bezplatný přístup k právu Evropské unie. Systém umožňuje nahlédnout do Úředního věstníku Evropské unie a obsahuje kromě jiného smlouvy, právní předpisy, zvykové právo a návrhy právních předpisů. Nabízí řadu možností vyhledávání¹⁰.

⁷ http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_fr.htm

⁸ http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/tools_and_workflow_en.pdf

⁹ http://europa.eu/eurovoc/sg/sga_doc/eurovoc_dif!SERVEUR/menu!prod!MENU?langue=CS

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Překladačské nástroje:

Terminologické nástroje:

Eurodicautom¹¹ - mnohojazyčná databáze spravovaná DGT obsahující odborné termíny a výrazy. Databáze Eurodicautom je dostupná na adrese: <http://ec.europa.eu/eurodicautom/Controller>. V posledních letech se tato databáze však obnovuje a vzniká **IATE**¹², která zahrnuje všech 23 úředních jazyků a bude připravená i na další rozšiřování Unie. Zatím je k dispozici pouze úředníkům v Evropské unii¹³.

Překladačské paměťové nástroje¹⁴:

Translator's Workbench (TWB) – umožňuje přístup ke všem jazykovým a frazeologickým zdrojům místní překladačské paměti. Využívá se k automatickému překladu v momentě, kdy připravující se dokument je založen na již přeloženém textu či existující legislativě.

ES Systran¹⁵ – pracuje na principu překladačského stroje. Vypracovává hrubý překlad dokumentu na základě systému elektronických slovníků a lingvistických programů.

Euramis¹⁶ – centrální paměť Generálního ředitelství pro překlad, přes kterou prochází všechny překlady dokumentů.

2.2.2. Pomoc EU kandidátským zemím při překladu “acquis“

Všechny kandidátské země musí před vstupem do Evropské unie implementovat evropský právní řád do svého národního práva. Do češtiny a všech jazyků přístupujících zemí bylo třeba přeložit veškeré platné právo Evropské unie, veškeré platné “acquis communautaire“. Tzv. “acquis“ tvoří veškerý souhrn evropské

¹¹ Europe dictionnaire automatisé

¹² InterActive Terminology for Europe

¹³ http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/brochure_en.pdf

¹⁴ http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/tools_and_workflow_en.pdf

¹⁵ System Translation

¹⁶ European Advanced Multilingual Information System

legislativy, která je rozdělena do dvou hlavních skupin: primární právo a sekundární právo. Jedním z nezbytných předpokladů k přijetí do Unie je překlad úplného souboru závazných textů evropské legislativy tak, aby byl platný k datu přistoupení. (Gozzi 2000:25) Oficiálně jsou za tento překlad odpovědné přistupující země samy, ale Komise všeobecně a DGT zvláště tuto práci aktivně podporují. Servis TAIEX¹⁷, součást Generálního ředitelství pro rozšíření, byl zřízen roku 1996, aby pomohl přidruženým zemím střední a východní Evropy přistoupit k jednotnému trhu. Postupem času se jeho působnost rozšířila na poskytování pomoci při aproximaci práva (viz níže). Poskytl infrastrukturu, počítačové vybavení a programy, překladatelské nástroje, poradenství a odbornou přípravu všem přistupujícím zemím. (Gozzi 2000:24) V každé zemi vznikla národní překladatelská centra (TCUs¹⁸), se kterými TAIEX spolupracoval. (Gozzi 2000:29) V České republice překládá “acquis“ TCU- Koordinační a revizní centrum¹⁹ při Úřadu vlády v Praze. Centrum samotné se soustředí spíše na korektury a na stanovení oficiální terminologie, zatímco texty překládají v podstatě překladatelé na volné noze.

Je však velmi těžké “acquis“ vymezit. Jedním z důvodů je, že se jeho obsah neustále mění, každý pracovní den je vydána řada nových právních předpisů EU a jiné jsou zase rušeny. Unie schvaluje legislativu, která je přímo závazná pro její občany a státní orgány členských zemí. Je nezbytné, aby občané, podniky a soudy měly předpisy, které mají dodržovat, k dispozici ve svém rodném jazyce, kterému rozumějí. (Gozzi 2000:25) Evropské právo se dělí na tzv. *primární a sekundární právo*. Z hlediska významu nutnosti překladu hrají nejdůležitější roli z primárního práva – zakládající smlouvy; ze sekundárního práva jsou nejpodstatnější nařízení, směrnice a rozhodnutí, která jsou přímo závazná pro členské státy. Překládány mohou také být různá doporučení, usnesení, dohody, bílé a zelené knihy, zprávy a jiné dokumenty, které sice nejsou právně závazné, ale mohou být mnohdy velmi významné²⁰.

¹⁷ «Technical Assistance Information Exchange Office», «Úřad pro technickou pomoc a výměnu informací»

¹⁸ Translation Coordination Units

¹⁹ <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/struktura#KRC>

²⁰ <http://eu.dwec.org/index.php?script=clanek&id=29>

2.2.2.1. Aproximace práva

Před vstupem České republiky do Evropské unie bylo nezbytné přiblížit české právo právu unijnímu, tzv. aproximace práva. Úřad vlády České republiky má speciální oddělení pro aproximaci evropského práva spravující ISAP - informační systém pro aproximaci práva²¹. ISAP je určen pro informační podporu aktivit souvisejících s procesem harmonizace českých právních předpisů s předpisy Evropského společenství. Jeho hlavním cílem je poskytovat uživatelům zejména aktuální informace o platné legislativě EU a ostatních souvisejících dokumentech a jejich českých překladech. Různá ministerstva si spravují vlastní oddělení. EU provozuje informační středisko, které radí kandidátským státům při převzetí unijního práva.

2.2.2.2. Překlady legislativních aktů

Jak už jsme se dozvěděli, Evropská unie pracuje s mnoha jazyky, a aby tento jedinečný systém fungoval a byl účinný, potřebuje profesionální lingvisty. Nestačí však, aby tito překladatelé a tlumočníci byli výborně jazykově vybaveni, ale nezbytnou součástí je také porozumění dané problematice jak v původním tak v cílovém jazyce.

Dokumenty se překládají vždy do těch jazyků, které vyžadují právní předpisy EU, a jinak se překládají podle potřeby. Legislativa a dokumenty s ní související jsou překládány do všech 23 úředních jazyků. Politicky důležité dokumenty se rovněž překládají do všech úředních jazyků, aby si je každý v Unii mohl ve svém jazyce přečíst a zapojit se do veřejné diskuse. Korespondence s orgány, sdruženími, podniky a veřejností v jednotlivých členských státech se překládá pouze do jazyka či jazyků adresáta²².

Samotná Evropská komise využívá pro svou činnost 3 procesní jazyky, jimiž jsou angličtina, francouzština a němčina. Jakmile jsou však návrhy Komise předány Evropskému parlamentu, musí být přeloženy do všech úředních jazyků, aby každý

²¹ <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul>

²² <http://home.zcu.cz/~katarina/politika.html>

zúčastněný dobře rozuměl jejich obsahu²³. Podle článku 15 vnitřního nařízení Parlamentu²⁴: „Všechny dokumenty Evropského parlamentu musejí být zpracovány ve všech úředních jazycích.“

Soudní dvůr a Soud první instance mají vlastní jazykový režim. (Berteloot, 2000:5) Soudní dvůr rozvíjí metodu zaměřování se na širší smysl překladu než „slovíčkaření“. (Susan Šarčević 2000:89) Pro každý soudní proces je zvolen jeden z úředních jazyků EU, ve kterém je celé řízení vedeno – procesní jazyk. (Berteloot, 2000:7) Při poradách soudců je používána vždy francouzština a všechny texty psané v procesním jazyce jsou překládány do francouzštiny, aby mohly být založeny do pracovních složek, které slouží jako základní materiál během rozprav mezi soudci, kteří rozhodují o rozsudku²⁵. Jazyky, z kterých se nejčastěji překládá jsou ze zemí, kde je nejvíce soudních případů. Jedny z nejpoužívanějších soudních jazyků jsou němčina, italština a holandština. (Berteloot, 2000:9)

2.2.2.3. Práce překladatelů EU

Právní informace jsou specifické svou normativností a tudíž požadavkem vysoké přesnosti a kvality. (Susan Šarčević 2000:87) Archie Clarke, poradce o rozšíření EU, tvrdí: „Legislativní text musí být víc než úspěšný překlad: text musí být snadno čitelný a musí být právně nezvratný.“ (Susan Šarčević 2000:75) Každý typ dokumentu podléhá různým omezením. V závislosti na vysokém stupni specializace a také nedostatku času se některé překlady mohou zdát pro čtenáře nesrozumitelné a výrazy v nich nejasné nebo nejsou správně použity. (Berteloot, 2000:9) Překladatel musí rozeznat typ předpisu a podle toho se řídit při překladu a využívat správného překladatelského postupu. Existují také speciální směrnice pro překlad právních předpisů, které se se stále novelizujícími předpisy také obnovují. (Susan Šarčević 2000:89) Pro překladatele EU je nezbytné, aby perfektně ovládal mateřský jazyk a dále měl velice dobrou znalost alespoň dvou jiných evropských jazyků, z nichž jeden

²³ <http://europa.eu/languages/cs/chapter/34>

²⁴ Journal officiel n°B 097 z 15/10/1962 str. 2437

²⁵ <http://www.melchior.fr/melchior/melchior.nsf/0/B9DC6E664733DAD2C1256E1D003920A8?openDocument&Start=1&Count=1000&ExpandView>

musí být jeden z nejrozšířenějších pracovních jazyků Unie. Při překladu je totiž velice užitečné pro větší přesnost konzultovat texty ve více jazycích. (Susan Šarčević 2000:105) Překlad právních textů se liší od překladu literárních děl. U právních a legislativních dokumentů se vyžaduje znalost odborného jazyka a současně znalost např. právních předpisů jak v zemi jazyka původního tak v zemi jazyka cílového. Překladatel musí přesně dodržovat stanovené části, rozložení a úpravu stránek textů daného typu dokumentu. (Susan Šarčević 2000:93) Při překladu si může vybrat stavbu věty a uspořádání slov dle svého uvážení, ale formulace musí být v cílovém jazyce jasně a zřetelně vyjádřena. (Susan Šarčević 2000:101) Z toho vyplývá, že identické právní předpisy mohou být překládány různými způsoby a význam při tom zůstane stejný. Ne vždy, je to však možné. Je na překladateli, aby našel nejlepší formulaci a při tom vždy ponechal přesné právní prohlášení.

Všechny překlady důležitých dokumentů musejí být v závěru kontrolovány-revidovány. Cílem revize překladů je zajištění významové správnosti a přesnosti, formulační a terminologické konzistence, textová provázanost souvisejících dokumentů, návaznost na daný právní řád a samozřejmě srozumitelnost. Všechny právní předpisy EU v konečném znění musí být před tím, než mohou vstoupit v platnost, zveřejněny ve všech jazycích v Úředním věstníku Evropské unie²⁶.

2.2.3. Základní pokyny k překladu právních předpisů Evropské unie do češtiny

Mezi základní požadavky kladené na překlad právních předpisů patří²⁷:

- *jednoznačnost, přesnost*; Tzn. přeložit vše důležité pro smysl vyjádření, vyvarovat se falešných skladebných dvojic (např. “nebezpečí přípravku pro zdraví”).
- *ustálenost, jednotnost a důslednost v používání termínů*; Obvyklá zásada, že opakování slov je neobratné, zde neplatí; je třeba se naprosto důsledně vyhýbat obměňování termínů a standardních vazeb a dodržovat jednotný překlad nejpoužívanějších formulací.
- *srozumitelnost*; Vyvarovat se přílišného hromadění podstatných jmen slovesných (např. “za účelem usnadnění provádění opatření“), upřednostnění stručnějších

²⁶ <http://europa.eu/languages/cs/chapter/34>

²⁷ <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul>

možností vyjádření (např. “v průběhu procesu přeměny – během přeměny“) nebo naopak vložení potřebného výrazu. - *neexpresivnost*; Vyhýbat se expresivním, archaickým nebo slangovým výrazům, včetně tzv. odborného slangu.

Pokud jde o pravopis, překladatel se samozřejmě musí řídit Pravidly českého pravopisu, Slovníkem spisovného jazyka českého, slovníkem cizích slov apod.

Překlad právních předpisů by měl dodržovat také formální úpravu a základní strukturu originálu, tzn. velká písmena, kurzíva a tučné písmo, umístění nadpisů, mezery mezi odstavci, dispozice textu, rozdělení do kapitol, článků, odstavců apod.

Překladatelé by si měli uvědomit, že právní systémy a odborná terminologie se v členských státech EU liší a význam jednoho slova se nemusí ve všech jazycích shodovat. Občas je nezbytné slovosled nebo větnou stavbu změnit tak, aby odpovídaly požadavkům české gramatiky a stylistiky a vznikl tak souvislý a logický text. Překladatel se tedy musí na základě svých profesionálních zkušeností a znalostí rozhodnout, ve kterých případech je nutné se od originálu odchýlit a jak velká tato odchylka může být.

3. ANALÝZA LEXIKA NALEZENÉHO V TEXTECH

3.1. Úvod

Tato kapitola je rozdělena do dvou hlavních částí: Příprava textů, kde popíše postup při výběru legislativních textů, úpravu textů, vytvoření korpusu a následné vytvoření databáze termínů a kolokací pomocí programu Access; druhá část popisuje Práci s texty. Druhá část obsahuje nejdůležitější kapitoly této práce, kterými jsou: Adekvátnost překladů a Struktury kolokací, ze kterých bude udělán závěr mé bakalářské práce.

Než ale přejdu k samotné analýze vybraných klíčových slov a kolokací, ve stručnosti popíši, co to paralelní korpus je.

Jazykový korpus obecně je systém počítačově uložených textů sloužící zejména jazykovědnému, ale také k literárněvědnému a jiným zkoumáním. K práci s tímto korpusem slouží speciální vyhledávací program, v našem případě program ParaConc²⁸. S jeho pomocí je možné vyhledávat slova a slovní spojení v kontextu a zjistit např. jejich frekvenci v korpusu a jiné statistické údaje, souvislosti mezi slovy apod. Na základě analýzy všech těchto údajů mohou lingvisté velmi snadno získat představu o tom, co a jak se používá nejčastěji a co jen okrajově, jaké stavby vět se v daném oboru nejčastěji vyskytují a nebo mohou sledovat směr vývoje nejrozličnějších výrazů a kolokací.

Tato práce se zabývá *korpusem paralelním*²⁹, konkrétně paralelními korpusy evropských legislativních textů v českém a francouzském jazyce. Ten je vytvářený z textů a jejich překladů do dalšího jazyka nebo jazyků. Pomocí zarovnávacích programů („aligners“) se oba soubory textů umístí vedle sebe tak, že lze sledovat totožné věty, slova a slovní spojení pro dobrou orientaci přímo vedle sebe.

²⁸ <http://ucnk.ff.cuni.cz/korpus/druhy.html>

²⁹ <http://ucnk.ff.cuni.cz/korpus/druhy.html>

3.2. Příprava textů

3.2.1. Texty z oblasti „Vnější vztahy - pomoc rozvojovým zemím“

Evropské legislativní akty jsou k dispozici na stránkách evropské databáze EUR-Lex³⁰. V části obsahující Mezinárodní smlouvy se dále otevřou “kapitoly rejstříku“, které se skládají z 20 různých oblastí mezinárodních smluv. Z této nabídky jsem si vybrala oblast „ Vnější vztahy“ (11. External relations). Tato skupina je obsáhlá, tudíž jsem použila podskupinu „Rozvojová politika“ (11.70 Development policy), z které jsem si dále vybrala podskupiny „Pomoc rozvojovým zemím“ (11.70.20 Aid to developing countries) a „Potravinová pomoc“ (11.70.20.10 Food aid). Jedním z kritérií při výběru textů byl počet normostran stanovený přibližně na 250 stran evropských legislativních textů ve francouzštině a češtině, což v mém případě čítalo 290 normostran textů.

Do mého korpusu je začleněno 35 textů z daných oblastí. Text 32003R1882 je však obsažen jak v části „ Pomoc rozvojovým zemím“ tak v části „Potravinová pomoc“. Další zvláštností bylo, že texty 31976R0374 a 31976R0692 byly k dispozici pouze v češtině, ne ve francouzštině. Paradoxem je, že tyto texty pocházejí z roku 1976 a jsou přeloženy pouze v jazycích nově přistoupených zemí. Nepodařilo se mi zjistit důvod, proč chybí jazykové verze v jazycích původních členů Evropské unie. V závěru jsem tedy pracovala s 32 texty tvořících 290 stran, které obsahovaly 68 456 slov českých a 95 156 slov ve francouzštině. Z tohoto množství jsem si podle svého uvážení vybrala nejprve 20 klíčových slov, ke kterým jsem dohledala jejich kolokace. Dohromady to činilo 201 klíčových slov a kolokací. Při výběru jsem se snažila o výrazy tvořící zajímavé kolokace a dále jsem přihlížela k více frekventovaným výrazům (100-500 výskytů) z oblasti dané tematiky „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“.

Seznam textů a bližší informace k nim podají následující tabulky, které obsahují čtyři důležité údaje. První údaj tabulky udává tzv. CELEXové číslo dokumentu. Druhou

³⁰ <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

informací je značení textu podle Úředního věstníku Evropské unie. Následující údaj značí typ dokumentu, nejčastěji se jedná o nařízení, rozhodnutí či dohodu. Posledním údajem tabulky je přesný český název dokumentu uvedený v EUR-Lexu.

Viz. následující tabulky:

Tabulka č.1: Seznam dokumentů

11.70.20. Aid to developing countries:

CELEXOVÉ ČÍSLO DOKUMENTU	DLE ÚŘ.V.	TYP DOK.	PŘESNÝ NÁZEV DOKUMENTU DLE EUR-LEXU
31981R3245	L 328 1981	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 3245/81 ze dne 26. října 1981 o zřízení Evropské agentury pro spolupráci
31981R3423	L 345 1981	nařízení	Nařízení Komise (EHS) č. 3423/81 ze dne 30. listopadu 1981 o sdělování údajů vztahujících se k vývozu výrobků z obilovin a rýže formou potravinové pomoci členskými státy
31985R3812	L 368 1985	nařízení	Nařízení Komise (EHS) č. 3812/85 ze dne 20. prosince 1985, kterým se v důsledku přistoupení Španělska upravují některá nařízení v odvětví mléka a mléčných výrobků
31996R1257	L 163 1996	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 1257/96 ze dne 20. června 1996 o humanitární pomoci
31996R2258	L 306 1996	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 2258/96 ze dne 22. listopadu 1996 o akcích obnovy a rekonstrukce v rozvojových zemích
31997R0550	L 85 1997	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 550/97 ze dne 24. března 1997 o akcích v souvislosti s HIV/AIDS v rozvojových zemích
31997D0810	L 334 1997	rozhodnutí	Rozhodnutí Rady ze dne 10. listopadu 1997 o uzavření dohody o spolupráci mezi Evropským společenstvím a Laoskou lidově demokratickou republikou(97/810/ES)
21997A1205(01)	L 334 1997	dohoda	Dohoda o spolupráci mezi Evropským společenstvím a Laoskou lidově demokratickou republikou
31998R1658	L 213 1998	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 1658/98 ze dne 17. července 1998 o společném financování akcí na pomoc rozvojovým zemím s evropskými nevládními organizacemi
31998R1659	L 213 1998	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 1659/1998 ze dne 17. července 1998 o decentralizované spolupráci
31999R0856	L 108 1999	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 856/1999 ze dne 22. dubna 1999 o zvláštním rámci pomoci tradičním dodavatelům banánů AKT
31999R1609	L 190 1999	nařízení	Nařízení Komise (ES) č. 12/1999 ze dne 7. ledna 1999, kterým se mění nařízení (ES) č. 1921/95, kterým se stanoví prováděcí pravidla k režimu dovozních licencí pro produkty zpracované z ovoce a zeleniny a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 3566/90
31999D0677	L 269 1999	rozhodnutí	Rozhodnutí Rady ze dne 4. října 1999 o uzavření Dohody o spolupráci mezi Evropským Společenstvím a Kambodžským královstvím(1999/677/ES)
21999A1019(01)	L 269 1999	dohoda	Dohoda o spolupráci mezi Evropským společenstvím a Kambodžským královstvím
32001R1724	L 234 2001	nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1724/2001 ze dne 23. července 2001 o boji proti protipěchotním minám v rozvojových zemích

CELEXOVÉ ČÍSLO DOKUMENTU	DLE ÚŘ.V.	TYP DOK.	PŘESNÝ NÁZEV DOKUMENTU DLE EUR-LEXU
32001R2130	<i>L 287 2001</i>	nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2130/2001 ze dne 29. října 2001 o akcích na pomoc vykořeněným skupinám obyvatel v rozvojových zemích Asie a Latinské Ameriky
32003R1568	<i>L224 2003</i>	nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1568/2003 ze dne 15. července 2003 o podpoře boje proti chorobám spojeným s chudobou (HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii) v rozvojových zemích
32003R1567	<i>L 224 2003</i>	nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1567/2003 ze dne 15. července 2003 o podpoře politik a opatření, která se týkají reprodukčního a sexuálního zdraví a s ním souvisejících práv v rozvojových zemích
32004R0625	<i>L 99 2004</i>	nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 625/2004 ze dne 31. března 2004 o prodloužení použitelnosti a změně nařízení (ES) č. 1659/98 o decentralizované spolupráci

11.70.20.10. Food aid:

CELEXOVÉ ČÍSLO DOKUMENTU	DLE ÚŘ.V.	TYP DOK.	PŘESNÝ NÁZEV DOKUMENTU DLE EUR-LEXU
31972R1703	<i>L 180 1972</i>	nařízení	Nařízení Rady (EHS) č. 1703/72 ze dne 3. srpna 1972, kterým se mění nařízení (EHS) č. 2052/69 o financování nákladů Společenstvím vzniklých v souvislosti s prováděním Úmluvy o potravinové pomoci z roku 1967 a stanoví pravidla pro financování nákladů Společenstvím vzniklých v souvislosti s prováděním Úmluvy o potravinové pomoci z roku 1971
31974R2681	<i>L 288 1974</i>	nařízení	Nařízení Rady (EHS) č. 2681/74 ze dne 21. října 1974 o financování nákladů Společenstvím vzniklých v souvislosti s dodávkami zemědělských produktů v rámci potravinové pomoci
31975R2750	<i>L 281 1975</i>	nařízení	Nařízení Rady (EHS) č. 2750/75 ze dne 29. října 1975, kterým se stanoví kritéria pro mobilizaci obilovin určených pro potravinovou pomoc
31976R0374	<i>L 45 1976</i>	nařízení	Nařízení Rady (EHS) č. 374/76 ze dne 17. února 1976, kterým se stanoví odchylka od nařízení (EHS) č. 2750/75, pokud jde o postupy při mobilizaci obilovin určených pro potravinovou pomoc Libanonské republice

CELEXOVÉ ČÍSLO DOKUMENTU	DLE ÚŘ.V.	TYP DOK.	PŘESNÝ NÁZEV DOKUMENTU DLE EUR-LEXU
31976R0696	<i>L 83 1976</i>	nařízení	Nařízení Rady (EHS) č. 696/76 ze dne 25. března 1976, kterým se stanoví odchylka od nařízení (EHS) č. 2750/75, pokud jde o postupy při mobilizaci obilovin určených pro potravinovou pomoc
31976R0692	<i>L 83 1976</i>	nařízení	Nařízení Rady (EHS) č. 692/76 ze dne 25. března 1976, kterým se stanoví odchylka od nařízení (EHS) č. 2750/75, pokud jde o postupy při mobilizaci obilovin určených jako naléhavá potravinová pomoc pro Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky ve prospěch angolských uprchlíků v Zaire
31978R1300	<i>L 160 1978</i>	nařízení	Nařízení Rady (EHS) č. 1300/78 ze dne 6. června 1978, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1703/72, kterým se stanoví mimo jiné pravidla pro financování nákladů Společenstvím vzniklých v souvislosti s prováděním Úmluvy o potravinové pomoci z roku 1971
31996R1292	<i>L 166 1996</i>	nařízení	Nařízení Rady (ES) č. 1292/96 ze dne 27. června 1996 o politice potravinové pomoci, jejím řízení a zvláštních opatřeních na podporu zajišťování potravin
31997R2519	<i>L 346 1997</i>	nařízení	Nařízení Komise (ES) č. 2519/97 ze dne 16. prosince 1997, kterým se stanoví obecná pravidla pro mobilizaci produktů, které mají být dodány podle nařízení Rady (ES) č. 1292/96 jako potravinová pomoc Společenství
32001R1726	<i>L 234 2001</i>	nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1726/2001 ze dne 23. července 2001, kterým se mění článek 21 nařízení Rady (ES) č. 1292/96 o politice potravinové pomoci, jejím řízení a zvláštních opatřeních na podporu zajišťování potravin
32001R2298	<i>L 308 2001</i>	nařízení	Nařízení Komise (ES) č. 2298/2001 ze dne 26. listopadu 2001, kterým se stanoví podrobná pravidla pro vývoz produktů určených pro potravinovou pomoc
32003R1882	<i>L 284 2003</i>	nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 ze dne 29. září 2003 o přizpůsobení ustanovení týkajících se výborů, které jsou nápomocny Komisi při výkonu jejich prováděcích pravomocí, stanovených v právních aktech Rady přijatých postupem podle článku 251 Smlouvy o ES, ustanovením rozhodnutí 1999/468/ES
32004R0688	<i>L 106 2004</i>	nařízení	Nařízení Komise (ES) č. 688/2004 ze dne 14. dubna 2004, kterým se v důsledku přistoupení České republiky, Estonska, Kypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Polska, Slovinska a Slovenska k Evropské unii upravuje nařízení (ES) č. 2298/2001

3.2.2. Úprava formátu legislativních textů

Vybrané texty jsem uložila v programu Word, ve formátu „.doc“. Následně jsem ze stažených textů odstranila tabulky, poznámky pod čarou a upravila tak, aby měly fyzicky stejný počet odstavců, tzn. stejný počet značek konců odstavců (¶). Dalším krokem bylo uložení textů ve formátu „prostý text“ neboli „.txt“. Při tomto kroku bylo důležité kontrolovat, zda jsou české texty uloženy v kódování „středoevropské jazyky (Windows)“ a francouzské texty v kódování „západoevropské jazyky (Windows)“. V tomto formátu „prostý text“ jsou dokumenty připraveny na nahrání do programu ParaConc.

3.2.3. Vytvoření korpusu

Pro otevření textů v programu ParaConc je třeba texty nejdříve nahrát. V ParaConcu otevřeme pole „File“ a „Load Corpus Files“, kde postupně přidáváme „Add“ připravené texty jak české tak francouzské. Abychom ověřili, zda se nám skutečně shodují počty odstavců, zaškrtneme pole „Align format“ a „New Line Delimiter“. Pokud se počet odstavců liší, program to ohlásí. Pro odstranění případných nesouladů se vrátíme k textům uloženým ve formátu „.txt“, kde se budeme snažit nesrovnalosti odstranit. Pokud proběhlo nahrání textů úspěšně, v menu „File“ si vybereme položku „View Corpus Alignment“ a na několika místech v textu znovu zkontrolujeme, zda si jednotlivé odstavce odpovídají.

V případě, že vám nahrané texty v ParaConcu zobrazují neobvyklé znaky, zkontrolujte, zda jste při nahrávání textů zvolili správné kódování. V menu „File“, pod „Load Corpus Files“ klikněte na „Font“ a v poli „Skript“ opět zvolte pro český jazyk „středoevropský“ a francouzský jazyk „západní“. Jestliže ani tato změna nezvyklé znaky neodstranila, je třeba vrátit se do stejného menu, ale tentokrát změňte druh písma, je možné, že vámi vybraný předchozí druh písma neobsahoval všechny znakové sady. Já jsem zvolila font Arial, neboť ten je schopen zobrazit bezchybně jak texty české tak francouzské.

3.2.4. Výběr klíčových slov a kolokací

Následným krokem mé práce bylo pročitání si vybraných legislativních textů a vyhledávání zajímavých termínů z oblasti „Vnější vztahy - pomoc rozvojovým zemím“. Při této práci jsem využívala menu „Search“ v ParaConcu, abych zhodnotila, v porovnání s českým překladem, zda je daný termín opravdu něčím zajímavý.

Např.:

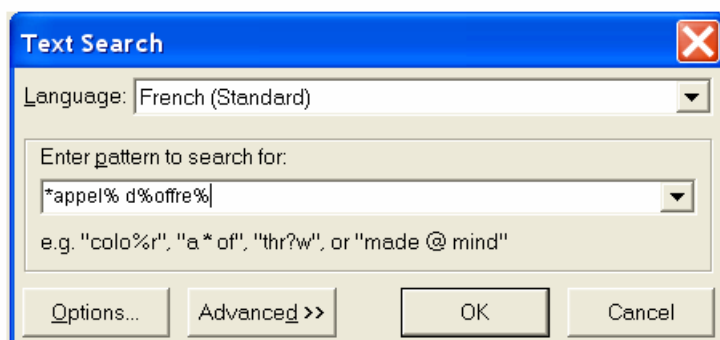
- “population“: výskyt 101krát a překládáno pěti způsoby → obyvatelstvo, populace, lidé, společenství, skupina obyvatel;
- “droit de propriété“: výskyt 2krát, překládáno jako majetkové právo, vlastnictví;

Při vyhledávání klíčových slov, později kolokací, jsem využívala těchto znaků:

% nahrazující žádné či jedno písmeno a nahrazuje také znaménko apostrofu

* nahrazující libovolný počet znaků

Např.: Aby byly zobrazeny všechny možné výskyty francouzského výrazu “appel d’offres“, vyhledávala jsem takto:

3.2.5. Uložení vybraných termínů

Při poslední fázi mé práce bylo nezbytné, aby byly mnou vybrané termíny a kolokace přehledně uloženy. K tomu jsem využila databázový program Microsoft Access. Výhodou Accessu je, že dokáže zpracovat velké množství dat a je zde možnost propojování tabulek, které jsou v programu vytvořeny, a vytváření relací mezi nimi.

Pro podrobnější popis postupu při zpracovávání textů konzultujte bakalářské práce Lucie Hrachové a Kateřiny Smejkalové.

3.3. Práce s texty

3.3.1. Úvod

V kapitole budou nejprve vymezeny základní termíny používané v této části práce. Dále si přiblížíme klíčová slova z oblasti „Vnější vztahy – pomoc rozvojevým zemím“. A následně přejdeme k hlavní části, ve které bych chtěla přiblížit vybranou francouzskou terminologii z hlediska morfologického, ale především z hlediska jejich překladu do českého jazyka. Vybraná klíčová slova a jejich kolokace jsem zkoumala ze dvou hledisek, podle adekvátnosti překladu a podle jejich struktury.

3.3.2. Vymezení termínů kolokace, hlava a klíčové slovo

V průběhu analýzy lexémů jsem se setkala s termíny kolokace, hlava a klíčové slovo. Hned na úvod budou tyto termíny definovány.

Termín je definován jako lexikální jednotka náležící k nějaké specializované variantě jazyka, nejčastěji k některému vědecko-technickému subkódu. (Radimský 2003:12)

Definice termínu „*kolokace*“ je následující: „ Kolokace je (smysluplné) spojení lexémů/slov, lexikální syntagma, zvl. v podobě víceslovného pojmenování, jehož vznik je podmíněn jejich vzájemnou kolokabilitou, a tedy i kompatibilitou, např. širý svět, hodný kus cesty.“ (Lotko, 2000:61)

Hlava je základní prvek celé kolokace a určuje její gramatickou povahu. Ne vždy se musí shodovat s klíčovým slovem.

Mé použití *klíčového slova*: je součástí kolokace a v této práci je nejdůležitější jednotkou.

3.3.3. Klíčová slova z oblasti „Vnější vztahy - pomoc rozvojovým zemím“

Jak už bylo výše zmíněno, k analýze klíčových slov a jejich kolokací jsem měla k dispozici 32 textů tvořících 290 stran, které obsahovaly 68 456 slov českých a 95 156 slov ve francouzštině. Z tohoto množství jsem si podle svého uvážení vybrala 20 klíčových slov z oblasti dané tematiky „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“. Následně jsem pomocí programu ParaConc dohledala 181 kolokací obsahující vždy jedno z klíčových slov.

Následující tabulka znázorňuje přehled klíčových slov a jejich slovní druh. Ve všech případech se jedná o substantiva.

Tabulka č.2: Seznam klíčových slov

Klíčové slovo	Slovní druh
action	s.f.
aide	s.f.
bailleurs de fonds	s.m.
comité	s.m.
coopération	s.f.
développement	s.m.
droit	s.m.
état	s.m.
frais	s.m.pl.
gestion	s.f.
marché	s.m.
mine	s.f.
offre	s.f.
pays	s.m.
population	s.f.
prix	s.m.
produit	s.m.
programme	s.m.
ressources	s.f.pl.
santé	s.f.

3.3.4. Adekvátnost překladů

V této části jsou klíčová slova a jejich kolokace rozděleny do dvou hlavních skupin podle jejich překladu:

- neadekvátní překlad (chybný, nepřesný překlad) zkoumaného lexika
- adekvátní překlad (přesný, správný překlad) zkoumaného lexika

Skupina adekvátních překladů je dále rozdělena na dvě podskupiny:

- překlady adekvátní s jedním jednoznačným překladem
- překlady adekvátní přeloženy více synonymními výrazy

Vybraná klíčová slova a kolokace jsem konzultovala s překladovými nebo výkladovými slovníky uvedenými v bibliografii a dále jsem využívala databáze ISAP³¹ a databáze Eurodicautom³².

Vždy je uvedena tabulka klíčového slova a jeho kolokací udávající počet celkových výskytů v textech a jejich překlady. Jelikož ne vždy všechny kolokace klíčového slova byly správně přeloženy, mohou být kolokace jednoho klíčového slova rozděleny do více tabulek, které jsou zařazeny vždy pod příslušnou skupinu či podskupinu překladů. Pro přehlednost je každá tabulka uvozena klíčovým slovem, které je v kolokacích tabulky užito.

3.3.4.1. Neadekvátní překlad zkoumaného lexika

Do této skupiny jsou zařazeny kolokace, které byly alespoň jednou chybně přeloženy. Z celkového počtu 201 klíčových slov a kolokací je tato skupina tvořena 9 kolokacemi neadekvátně přeloženými. Konkrétně u kolokací 9 klíčových slov z 20 se vyskytl jeden neadekvátní překlad. To znamená, že v textech se objevilo 9 nesprávně přeložených kolokací obsahující vždy jiné klíčové slovo.

³¹ <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul>

³² <http://ec.europa.eu/eurodicautom/Controller>

- action

Tabulka č.3

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3	česky 4	česky 5
action spécifique	16	specifická pravomoc	jednotlivá akce	zvláštní opatření	konkrétní opatření	zvláštní akce

Z těchto překladů není adekvátní č.1:

- “specifická pravomoc“: “action“ není v žádném z konzultovaných materiálů, které byly k analýze použity, překládáno jako “pravomoc“ a není to ani synonymní vyjádření.

- aide

Tabulka č.4

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
forme d'aides non remboursables	13	forma grantů	forma příspěvků

Překlad č.1 není adekvátní, jelikož význam slova “grant“ je podle Slovníku spisovné češtiny následující: „grant = příspěvek na výzkum“. Z kontextu ani v jednom případě nevyplývá, že by šlo o příspěvek na výzkum, vždy se jedná o finanční pomoc na rozvoj či k realizaci jistých opatření, jako uvádí následující příklad.

Text 31996R1292

„L'aide de la Communauté prend *la forme d'aides non remboursables*. L'aide peut couvrir les dépenses extérieures et les dépenses locales nécessaires à la mise en oeuvre des actions, y compris les dépenses d'entretien et de fonctionnement.“

„Pomoc Společenství je poskytována *formou grantů*. Pomoc se může vztahovat na vnější a místní náklady spojené s uskutečňováním opatření, včetně údržby a provozních nákladů.“

- droit

Tabulka č.5

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
droit de propriété	2	majetkové právo	vlastnictví

V tomto případě jsou oba překlady kolokace neadekvátní. Pro “droit de propriété“ existuje závazný termín “vlastnické právo“ (Obchodní slovník, 1998:93; Velký francouzsko-český slovník, 1992:505). Z právního hlediska je vlastnické právo nadřazeno právu majetkovému.

- état

Tabulka č.6

Kolokace	Výskytů	česky 1
Ministre d'État	1	státní ministr

Překlad “státní ministr“ je zde použit zcela nesprávně, neboť pro termín “Ministre d'État“ existuje ustálený termín “ministr bez portfeje“ (Velký francouzsko-český slovník, 1992:104).

- frais

Tabulka č.7

Klíčové slovo	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
frais	107	náklady	výdaje	poplatky

Klíčové slovo “frais“ je substantivum rodu mužského užívané v množném čísle, jehož celkový počet výskytů v textech je 107.

V tomto případě není adekvátní jeho překlad č.3 – “poplatky“. Podle Obchodního slovníku: „frais = výlohy, náklady, výdaje, útraty“ (1998:120), což nejsou synonyma pro výraz “poplatky“.

- gestion

Tabulka č.8

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
règle de gestion	3	pravidla pro řízení	správní pravidla a postupy

Překlad č.2 je zcela neadekvátní, což můžeme usoudit z kontextu:

Text 31997R0550

„...considérant qu'il y a lieu de fixer les modalités et *les règles de gestion* applicables aux actions de coopération dans le domaine du VIH/sida;“

„...vzhledem k tomu, že je třeba zavést *správní pravidla a postupy* pro spolupráci v oblasti HIV/AIDS;“

Definice správních pravidel (=správní řád) zní: „ Správní řád je právní předpis, který obsahuje obecné předpisy o správním řízení.“ („správní řízení = právními předpisy upravený postup, v němž správní orgány rozhodují o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy.“) (Mates, Wokoun, 2001:138)

Příklad k překladu č.1, který se v textech vyskl dvakrát, vždy v podobném znění:

Text 31981R3245

„2. en vue de la définition des *règles de gestion* du personnel local...“

„2. stanovení *pravidel pro řízení* místních zaměstnanců,...“

- marché

Tabulka č.9

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
passation des marchés/ =de marché	3	zadávání zakázek	udělování zakázek	zadávání veřejných zakázek

Mezi těmito překlady není správně použit překlad č.2. S touto kolokací souvisí kolokace “adjudication de marchés”.

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
adjudication de marchés	2	rozhodnutí o výběru nabídky	udělování zakázek

Tyto termíny nejsou v žádných dostupných českých překladových slovnících uvedeny, proto jsem vyhledávala prostřednictvím Eurodicautomu přes anglický jazyk.

Podle Eurodicautomu odpovídá francouzský termín “adjudication de marchés” anglickému termínu “award of contract”, což podle databáze ISAP znamená “výběr nabídky, rozhodnutí o výběru nabídky”, což je synonymní k “udělování zakázek”. Čili kolokace “adjudication de marchés” je adekvátně přeložena.

Kolokace “passation des marchés/ =de marché” vyjadřuje akci předcházející “adjudication de marchés”. Podle Zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, vyplývá, že se veřejné zakázky (zakázky) nejdříve zadají (“passation des marchés/ =de marché”), např. více firmám, a až podle toho, jaké podklady k uskutečnění firmy předloží, se rozhodne o výběru z dané nabídky a zakázka se udělí (“adjudication de marchés”)

Tyto termíny jsou obsaženy v § 42 (Oznámení otevřeného řízení) a § 65 (Přidělení veřejné zakázky, který dále obsahuje Rozhodnutí o přidělení veřejné zakázky) tohoto Zákona.

- programme

Tabulka č.10

Kolokace	Výskytů	česky 1
Programme européen pour la reconstruction et le développement en Afrique du Sud	1	Evropský program pro obnovu a rozvoj v Jihoafrické republice

Tento překlad není adekvátní, neboť se nejedná o “Evropský program pro obnovu a rozvoj v Jihoafrické republice“ nýbrž o “Evropský program pro obnovu a rozvoj v Jižní Africe“ (podle databáze ISAP). “Jihoafrická republika = la République d’Afrique du Sud“ (Vlasák 2004:608;742)

- santé

Tabulka č.11

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
soin de santé	5	zdravotní péče	ochrana zdraví

V tomto případě není správný překlad č.2. Podle Velkého francouzsko-českého slovníku “soin de qch. = péče oč“ (1992:538). V žádném dostupném překladovém slovníku není “soin“ překládáno jako “ochrana“.

3.3.4.2. Adekvátní překlad zkoumaného lexika

3.3.4.2.1. Překlady adekvátní s jedním jednoznačným překladem

V této části jsou překlady bezchybné, tudíž ve většině případů nebudou potřebovat komentář. Ten je uveden tehdy, jsou-li v tabulkách obsažena klíčová slova.

- action

Tabulka č.12

Kolokace	Výskytů	česky 1
action de substitution	1	alternativní operace
action d’aide communautaire	1	pomoc ze strany Společenství
action d’aide humanitaire	3	akce humanitární pomoci
action d’appui à la sécurité alimentaire	15	opatření na podporu zajišťování potravin

Další kolokace jsou uvedeny v tabulce synonymních překladů č.31 a v tabulce č.3 je uvedena kolokace s klíčovým slovem “action“, která je neadekvátně přeložena.

- aide

Tabulka č.13

Kolokace	Výskytů	česky 1
aide alimentaire	115	potravinová pomoc
aide au développement	7	rozvojová pomoc
aide aux populations déracinées	5	pomoc vykořeněným skupinám
bénéficiaire de l'aide	9	příjemce pomoci
destinataire de l'aide	1	příjemce pomoci
convention d'aide alimentaire	10	Úmluva o potravinové pomoci
convention sur l'aide alimentaire	1	Úmluva o potravinové pomoci
instrument de l'aide	3	nástroj pomoci Společenství
octroi de l'aide alimentaire	1	poskytování potravinové pomoci
politique d'aide de la Communauté	1	politika pomoci Společenství

Další kolokace jsou uvedeny v tabulce synonymních překladů č.32 a v tabulce č.4 je uvedena kolokace s klíčovým slovem “aide“, která je neadekvátně přeložena.

- comité

Tabulka č.14

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
comité	500	výbor
Comité du Fonds	2	Výbor fondu
comité des assurances	2	Výbor pro pojišťovnictví
comité du secret statistique	1	Výbor pro statistickou důvěrnost
comité permanent de la statistique agricole	13	Stálý výbor pro zemědělskou statistiku
comité géographiquement compétent	3	zeměpisně příslušný výbor
comité géographique compétent	9	příslušný zeměpisný výbor

Comité international de la Croix-Rouge	1	Mezinárodní výbor Červeného kříže
Comité économique et social	2	Hospodářský a sociální výbor
comité du Fonds européen de développement	1	Výbor pro Evropský rozvojový fond
comité consultatif	2	poradní výbor
comité permanent	46	stálý výbor
Comité "Normes et règles techniques"	2	Výbor pro normy a technické předpisy
Comité des régions	2	Výbor regionů
comité du programme statistique	13	Výbor pro statistický programy

Klíčové slovo "comité" je substantivum rodu mužského a ve vybraných textech se vyskytuje 500krát. U tohoto klíčového slova a jeho kolokací jsem nenalezla žádné nesrovnalosti. Překlady jsou vždy adekvátní a vždy je pro daný francouzský termín použit jeden jednoznačný český překlad. Všechny kolokace tohoto klíčového slova jsou adekvátní překlady s jedním překladem.

U těchto kolokací se vyskytuje jen nejednotnost u psaní malých a velkých počátečních písmen jednotlivých výborů. Z českých překladů lze vypožorovat, že existují pravidla pro psaní malých a velkých písmen v názvech výborů, ale ve francouzském jazyce nelze vypožorovat žádné zákonitosti.

- coopération

Tabulka č.15

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
coopération	233	spolupráce
coopération agricole	2	zemědělská spolupráce
coopération commerciale	2	obchodní spolupráce
coopération communautaire	4	spolupráce Společenství
coopération décentralisée	20	decentralizovaná spolupráce
coopération économique durable	2	trvalá hospodářská spolupráce
coopération financière et technique	4	finanční a technická spolupráce
coopération régionale	5	regionální spolupráce

coopération étroite	2	úzká spolupráce
accord de coopération	7	dohoda o spolupráci
Agence européenne de coopération	3	Evropská agentura pro spolupráci

Klíčové slovo “coopération“ je substantivum rodu ženského, které se v textech vyskytlo 233krát vždy je přeloženo jednoznačně jako “spolupráce“. Jeho další kolokace jsou uvedeny v tabulce č.34.

- développement

tabulka č.16

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
développement	442	rozvoj
développement des échanges	6	rozvoj obchodu
développement des ressources humaines	7	rozvoj lidských zdrojů
développement durable	29	udržitelný rozvoj
développement économique	18	hospodářský rozvoj
développement social	9	sociální rozvoj
Fonds européen de développement	3	Evropský rozvojový fond

Klíčové slovo “développement“ je substantivum rodu mužského a jeho počet výskytů v textech je 442krát. Vždy bylo přeloženo jednoznačně jako “rozvoj“, v některých překladech je užito jako adjektivum “rozvojový“. Jeho další kolokace naleznete v tabulce č.36.

U kolokace “développement durable“ je spíše ustálený překlad “trvale udržitelný rozvoj“ (uvádí také ISAP), ale překlad “udržitelný rozvoj“ je zcela synonymní.

- droit

Tabulka č.17

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
droit	102	právo
droit connexe	8	související právo
droit de douane	4	clo

droit international	5	mezinárodní právo
Conférence mondiale sur les droits de l'homme	2	Světová konference o lidských právech
Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne	2	Listina základních práv a svobod Evropské unie
déclaration universelle des droits de l'homme	7	Všeobecná deklarace lidských práv
protection du droit	3	ochrana práva

Klíčové slovo “droit“ je substantivum rodu mužského a v textech se vyskytlo celkově 102krát. Termín je jednoznačně překládán jako “právo“. Pouze jako součást kolokace “ droit de douane“ je překlad “clo“. Jeho další kolokace jsou uvedeny v tabulce č.36 a v tabulce č.5 je uvedena kolokace s tímto klíčovým slovem neadekvátně přeložena.

- état

Tabulka č.18

Kolokace	Výskytů	česky 1
État membre	207	členský stát
État bénéficiaire	6	přijímající stát
États tiers	2	třetí země
état actuel	1	současný stav
acteur non étatique	1	nestátní účastník
représentants des États membres	17	zástupci členských států

Mezi kolokace ke klíčovému slovu “état“ jsem zařadila také kolokaci “ acteur non étatique“, což není jeho kolokace, ale jedná se o slovo se stejným morfologickým základem. Další kolokace ke klíčovému slovu “état“ naleznete v tabulce č.37 a v tabulce č.6 je uvedena neadekvátní kolokace tohoto klíčového slova.

- frais

Tabulka č.19

Kolokace	Výskytů	česky 1
frais de financement	2	finanční náklady
frais de transit douanier	1	náklady tranzitního celního řízení
frais supplémentaires	8	dodatečné náklady

Další kolokace naleznete v tabulce č.38 a v tabulce č.7 je uvedena neadekvátní kolokace klíčového slova “frais“.

- gestion

Tabulka č.20

Kolokace	Výskytů	česky 1
gestion de l'aide alimentaire	9	řízení potravinové pomoci
gestion de l'aide humanitaire	1	správa humanitární pomoci
gestion durable des ressources naturelles	4	trvalá správa přírodních zdrojů
procédure de gestion	4	řídící postup

Další kolokace naleznete v tabulce č.39 a v tabulce č.8 je uvedena neadekvátní kolokace klíčového slova “gestion“.

- marché

Tabulka č.21

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
marché	101	trh
marché communautaire	9	trh Společenství
marché de la Communauté	5	trh Společenství
marché dans le secteur des céréales	5	trh s obilovinami
marché des céréales	3	trh s obilovinami
marché du riz	3	trh s rýží
marché européen	2	evropský trh

marché intérieur	2	vnitřní trh
marché local	1	místní trh
marché mondial	2	světový trh
marché public	1	veřejný trh
économie de marché	3	tržní hospodářství
conditions du marché	7	tržní podmínky

Klíčové slovo “marché“ je substantivum rodu mužského a v textech se vyskytlo celkově 101krát. Překládáno jednoznačně jako “trh“, ve dvou případech přeloženo adjektivem “tržní“.

Jeho další kolokace jsou uvedeny v tabulce č. 40 a v tabulce č. 9 je jeho kolokace s neadekvátním překladem.

- mine

Tabulka č.22

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
mine	55	mina
mine terrestre antipersonnel	19	protipěchotní mina
victime des mines	3	oběť min
destruction des mines terrestres	2	zničení protipěchotních

Klíčové slovo “mine“ je substantivum rodu ženského a jeho výskyt v textech je 55krát.

Další kolokace naleznete v tabulce č. 41.

- offre

Tabulka č.23

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
offre	159	nabídka
appel d’offres restreint	3	omezená veřejná soutěž
appel d’offres ouvert	2	otevřená veřejná soutěž
offre écrite	2	písemná nabídka

présentation des offres	5	podání nabídek
-------------------------	---	----------------

Klíčové slovo “offre“ je substantivum rodu ženského a v textech se vyskytlo 159krát. Jeho další kolokace naleznete v tabulce č. 42.

- pays

Tabulka č.24

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
pays	385	země
pays de destination	7	země určení
pays en développement	145	rozvojová země
pays en voie de développement	6	rozvojová země
pays limitrophe	4	sousední země
pays tier	41	třetí země

Klíčové slovo “pays“ je substantivum rodu mužského, v textech obsaženo celkem 385krát. Jeho další kolokace jsou uvedeny v tabulce č.43.

- population

Tabulka č.25

Kololace	Výskytů	Česky 1
population civile	3	civilní obyvatelstvo
population du monde entier	1	celý svět
population mondiale	2	světová populace
groupes de population les plus défavorisés	2	nejvíce znevýhodněné skupiny populace
populations autochtones	5	původní obyvatelstvo
populations déracinées	15	vykořeněná skupina obyvatel
populations des pays en	4	obyvatelstvo v rozvojových
populations en détresse	1	lidé v tísní

Další kolokace a jejich klíčové slovo naleznete v tabulce č. 44.

- prix

Tabulka č.26

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
prix	45	cena
prix d'intervention	4	intervenční cena
prix de référence	9	referenční cena
prix du marché	2	tržní cena

Klíčové slovo “prix“ je substantivum rodu mužského, v textech se vyskytlo 45krát. Vždy bylo překládáno jako “cena“ a všechny jeho kolokace mají jeden jednoznačný překlad.

- produit

Tabulka č.27

Kolokace	Výskytů	česky 1
produit agricole	11	zemědělský produkt
produit biocide	3	biocidní přípravek
produit chimique précurseur de drogue	4	chemický prekursor pro výrobu drog
produit laitier	7	mléčný výrobek
produits alimentaires	11	potraviny
fourniture de produits agricoles	2	dodávka zemědělských produktů
fabrication de produits de pâtisserie	3	výroba cukrářských výrobků
échange de produits agricoles	3	obchod se zemědělskými produkty
mobilisation de produits	3	mobilizace produktů

Další kolokace jsou uvedeny v tabulce č. 45.

- programme

Tabulka č.28

Kolokace	Výskytů	česky 1
programme pluriannuel	2	víceletý program
programme-cadre	2	rámcový program
programme de réhabilitation	1	program obnovy
programme de déminage	1	program odminování
programme d'investissement des secteurs public et privé	2	program investic do veřejného i soukromého sektoru
programme concret	2	konkrétní program
Programme alimentaire mondial	1	Světový potravinový program
programme annuel	6	výroční program

Další kolokace jsou uvedeny v tabulce č.46 a tabulka č.10 obsahuje neadekvátně přeloženou kolokaci klíčového slova “programme“.

- ressources

Tabulka č.29

Kolokace	Výskytů	česky 1
ressources forestières	2	lesní zdroje
ressources humaines	9	lidské zdroje
ressources naturelles	8	přírodní zdroje
ressources propres	2	vlastní zdroje

Další kolokace a jejich klíčové slovo naleznete v tabulce č.47

- santé

Tabulka č.30

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1
santé	102	zdraví
santé génésique et sexuelle	19	reprodukční a sexuální zdraví
santé publique	8	veřejné zdraví

Organisation mondiale de la santé	1	Světová zdravotnická organizace
-----------------------------------	---	---------------------------------

Klíčové slovo “santé“ je substantivum rodu ženského a v textech se objevuje celkem 102krát. Je jednoznačně překládáno jako “zdraví“, v některých kolokacích je také překládáno jako adjektivum “zdravotnický“ nebo “zdravotní“. Jeho další kolokace jsou uvedeny v tabulce č.48 a v tabulce č.11 je uvedena jeho neadekvátně přeložená kolokace.

3.3.4.2.2. Překlady adekvátní přeloženy více synonymními výrazy

- action

Tabulka č.31

Klíčové slovo a kolokace	Výskyt	česky 1	česky 2	česky 3	česky 4
action	500	opatření	akce	pomoc, činnost	postup, operace
action communautaire	20	opatření Společenství	akce Společenství	pomoc Společenství	
action de la Communauté	6	postup Společenství	akce Společenství		
action de coopération	10	opatření spolupráce	postup pro spolupráci	akce spolupráce	činnost spolupráce
action de développement	5	opatření pro rozvoj	rozvojová opatření		
action future	11	příští opatření	budoucí akce	budoucí opatření	budoucí činnost
action humanitaire	20	humanitární pomoc	akce humanitární	humanitární akce	humanitární operace
action d'aide alimentaire	20	potravinová pomoc	opatření potravinové	akce potravinové	

Klíčové slovo “action“ je substantivum rodu ženského, v textech je obsaženo 500krát a to vždy v kolokaci. Je překládáno 6 způsoby jako “opatření“, “akce“, “pomoc“,

“činnost“, “postup“ a “operace“. Velký francouzsko-český slovník nám nabízí tyto překlady - činnost, jednání, akce, čin (1992:73). V databázi ISAP jsou v různých kolokacích použity všechny překlady uvedené v tabulce.

Všechny jeho kolokace jsou synonymně překládány. V některých případech je překlad volnější, ale podle kontextu stále vystihuje smysl překládaného termínu. Např.:

- u kolokace “action humanitaire“ nadbývá v jednom z překladů slovo “pomoc“ → “akce humanitární pomoci“. Z kontextu však vyplývá, že jde skutečně o pomoc, tudíž se smysl kolokace nemění.
- u kolokace “ action d’aide alimentaire“ naopak v prvním překladu chybí slovo vyjadřující “action“ → překládáno pouze jako “potravinová pomoc“.

- aide

Tabulka č.32

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
aide	382	pomoc	podpora
aide communautaire	23	podpora	pomoc Společenství
aide de la Communauté	9	podpora	pomoc Společenství
aide financière	18	finanční pomoc	finanční podpora
aide humanitaire	26	humanitární pomoc	humanitární
exécution de l’aide	3	spravování pomoci	provádění pomoci

Klíčové slovo “aide“ je substantivum rodu ženského a v textech bylo nalezeno 382krát.

- bailleur de fonds

Tabulka č.33

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
bailleur de fonds	21	poskytovatel prostředků	dárce	příspěvatel

V dostupných překladových slovnících je tento termín překládán jako “tichý společník“ či “kapitálový účastník“ (Obchodní slovník, 1998:32; Velký francouzsko-

český slovník 1992:176). Všechny tři překlady ze zkoumaných textů vystihují správný smysl, tudíž mohou být považovány za synonymní.

- coopération

Tabulka č.34

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
coopération au développement	41	rozvojová spolupráce	spolupráce v oblasti rozvoje
coopération efficace	4	účinná spolupráce	účinnější spolupráce

U překladu č.2 kolokace “coopération efficace“ je zcela zbytečně použit komparativ.

- développement

Tabulka č.35

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
processus de développement	9	proces rozvoje	rozvojový proces
politique de développement	8	politika rozvoje	rozvojová politika

- droit

Tabulka č.36

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
droit de propriété intellectuelle	4	právo duševního vlastnictví	právo k duševnímu vlastnictví
respect du droit	8	dodržování práva	úcta k právu

Z odborného hlediska se pro překlad “droit de propriété intellectuelle“ užívá ustálený termín “právo duševního vlastnictví“ (uvádí také ISAP).

- état

Tabulka č.37

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
état	321	stát	země	stav
États ACP	6	země AKT	státy AKT	

Klíčové slovo “état“ je substantivum rodu mužského a jeho výskyt je 321krát. V textech je užito ve dvou odlišných významech jako “stát či země“ (État membre=členský stát) nebo jako “stav“ (état actuel=současný stav).

U slova “ACP“ se jedná o tzv. “sigle“, což je zkratka z počátečních písmen.

- États ACP = des États d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique
- země AKT = africké, karibské a tichomořské státy

- frais

Tabulka č.38

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
frais d'acheminement	5	náklady na přepravu	výdaje na přepravu
frais de déchargement	6	náklady výkladky	náklady spojené s výkladkou
frais de chargement	6	náklady nákladky	náklady spojené nákladkou
frais de magasinage	4	náklady na	poplatky za skladování

U překladu č.2 francouzského termínu “frais de magasinage“ není slova “poplatky“ použito nejvhodněji, neboť “poplatky“ nejsou synonymní k “nákladům či výdajům“, ale z kontextu lze vyzorovat, že se překladatel použitím slova “poplatky“ vyhnul opětovnému užití výrazu “náklady“. Obchodní slovník nabízí překlad této kolokace jako “skladištné“.

Text 31997R2519

„À l'exclusion de tous frais administratifs, les frais supplémentaires couvrent *les frais de magasinage*, d'assurance et de financement effectivement payés par le fournisseur, ...“

„S výjimkou správních nákladů mohou být takovými dodatečnými náklady poplatky za skladování, pojištění a financování, které dodavatel skutečně zaplatil, ...“

- gestion

Tabulka č.39

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
gestion	62	správa	řízení	
capacité de gestion administrative et financière	4	kapacita v oblasti správy a finančního řízení	správní a finanční kapacita	schopnost řízení správy a financí

Klíčové slovo “gestion“ je substantivum rodu ženského a v textech je užito 62krát. U překladu kolokace “capacité de gestion administrative et financière“ je podle dostupných překladových slovníků nejvhodnější překlad “schopnost řízení správy a financí“.

- marché

Tabulka č.40

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
adjudication de	2	rozhodnutí o výběru	udělování

V Zákonu č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, jsou uvedeny závazné překlady termínu “adjudication de marchés“. Konkrétně v § 65 Zákona, kde se používá výrazů: namísto č.1 – rozhodnutí o přidělení veřejné zakázky;
č.2 - přidělení veřejné zakázky.

Všechny výrazy jsou ale synonymní, tudíž je použití v textech správné.

K této kolokaci je udělán komentář již výše u tabulky č.9.

- mine

Tabulka č.41

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
mine antipersonnel	3	nášlapná mina	protipěchotní mina
stock de mines terrestres antipersonnel	2	protipěchotní miny ve skladu	zásoba protipěchotních min ve skladu

lutte contre les mines	28	boj proti minám	akce proti minám
------------------------	----	-----------------	------------------

Podle encyklopedie Wikipedia³³ není rozdíl mezi nášlapnou a protipěchotní minou. Francouzské výrazy “mine antipersonnel“ a “mine terrestre antipersonnel“ mají stejný český překlad jako “protipěchotní mina“.

- offre

Tabulka č.42

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3	česky 4
appel d'offres	92	veřejná soutěž	(veřejné) nabídkové	soutěž	
avis d'appel d'offres	59	vyhlášení soutěže	podmínky soutěže	výzva k soutěži	oznámení o nabídkovém

Zajímavější než samotné klíčové slovo “offre“ jsou jeho kolokace překládány synonymy.

Podle počtu výskytů v textech, 92krát a 59krát, můžeme usoudit, že jsou v legislativních textech tyto kolokace častým jevem.

Přičemž nejvhodnější překlad pro “appel d'offres“ je “veřejná soutěž“ (Vlasák 2004:27). Překlad č.3 je neúplný, ale z kontextu čtenáři vyplyne, že se jedná o veřejnou soutěž.

Pro kolokaci “avis d'appel d'offres“ je nejpřesnější překlad “oznámení o nabídkovém řízení“. Zavádějící by mohl být překlad č.2 “podmínky soutěže“. Jelikož byl tento termín v textech použit čtyřikrát, je možný i tento překlad. Následují dvě ukázky;

Text 31997R2519

„Dans le cas d'appel d'offres restreint, un *avis d'appel d'offres* est transmis à au moins trois entreprises par lettre...“

„V případě omezené veřejné soutěže se *podmínky soutěže* zašlou nejméně třem podnikům dopisem ...“

³³ http://cs.wikipedia.org/wiki/Pozemn%C3%AD_mina

Text 31997R2519

„Les offres peuvent également être transmises par télécommunication écrite aux numéros d'appel indiqués dans *l'avis d'appel d'offres*.“

„Nabídky mohou být zaslány také v písemné formě telekomunikačními prostředky na čísla uvedená v *podmínkách soutěže*.“

- pays

Tabulka č.43

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
pays bénéficiaire	65	příjemci země	země příjemci pomoc	země příjemci podporu

Nejpřesnější překlad této kolokace je “příjemci země“ (ISAP). U překladů č. 2 a č. 3 jsou nadbytečné výrazy “pomoc a podpora“. Jelikož se jedná o legislativní texty z oblasti „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“, je dost pravděpodobné, že se jedná o země příjemci pomoc či podporu.

- population

Tabulka č.44

Klíčové slovo a kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3	česky 4
population	101	obyvatelstvo	populace, lidé	skupina obyvatel	společenství
groupe de populations	5	skupina obyvatelstva	skupina populace		
déplacement de populations	2	pohyb obyvatelstva	vysídlení obyvatelstva		
population locale	7	místní obyvatelstvo	místní společenství		
populations affectées	5	postižení	postižené obyvatelstvo		
populations bénéficiaires	3	příjemci pomoci	příjemci obyvatelstvo		

populations les plus démunies	3	nejchudší obyvatelstvo	nejchudší vrstvy obyvatelstva		
populations les plus pauvres	2	nejchudší populační skupiny	nejchudší vrstvy obyvatelstva		

Klíčové slovo “population“ je substantivum rodu ženského a v textech se vyskytuje 101krát. Je překládáno jako “obyvatelstvo“, “populace“, “lidé“, “skupina obyvatel“, “společenství“. U těchto kolokací využili překladatelé rozmanitosti českého a jazyka, aby stále neopakovali jeden výraz. Všechny jsou výrazy synonymní.

- produit

Tabulka č.45

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3	česky 4
produit	185	výrobek	produkt	zboží	přípravek
produit de base	6	komodita	základní výrobek		
totalité des produits	6	veškeré zboží	všechno zboží		
qualité de produit	3	kvalita	kvalita potravin		

Klíčové slovo “produit“ je substantivum rodu mužského a v textech se vyskytuje 185krát.

Překlad “zboží“ přesně neodpovídá francouzskému slovu “produit“, ale v evropském měřítku se jedná především o pohyb a obchod se zbožím.

Text 31997R2519

„En cas de perturbations affectant gravement, pour des raisons non imputables au fournisseur, une fourniture rendu port de débarquement ou rendu destination, la Commission peut décider que le moniteur délivre, avant que la fourniture ne soit exécutée, un certificat final de conformité, après accomplissement d'un contrôle approprié portant sur *la quantité et la qualité des produits*.“

„V případě narušení, které vážně brání dodání zboží s vyplacenou dopravou do přístavu určení nebo místa určení z důvodů, které nelze připsat dodavateli, může Komise rozhodnout o tom, aby dohlížitel vydal konečné osvědčení o shodě dříve, než je dodávka uskutečněna, na základě náležité kontroly *množství a kvality zboží*.“

U kolokace “ *qualité de produit* “ nejsou překlady zcela přesné, ale podle kontextu vystihují smysl překládaného termínu. U překladu č. 1 by to bylo nejpřesněji přeloženo jako “kvalita výrobku“ (Česko-francouzský slovník, 1993:419). U překladu č. 2 při překladu “potraviny“ by v původním francouzském textu muselo být “ *produits alimentaires* “. (Česko-francouzský slovník, 1993:874), ale z uvedeného kontextu vidíme, že zde tento překlad odpovídá.

Text 31996R1292

„Lors du choix des produits, il convient d'étudier les moyens de maximiser la quantité de nourriture en vue de toucher le plus grand nombre possible de personnes, en tenant compte de *la qualité des produits* afin d'assurer des niveaux nutritionnels satisfaisants.“

„Při výběru produktů je třeba přihlížet k tomu, jak maximalizovat množství potravy, aby se dostala co k největšímu počtu lidí, přičemž se přihlíží ke *kvalitě potravin*, aby byla zajištěna odpovídající úroveň výživy.“

- programme

Tabulka č.46

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
programme	189	plán	program	projekt
programme d'action	18	akční program	akční plán	
programme communautaire	3	program Společenství	program Evropského společenství	
programme d'assistance	3	program na podporu	program pomoci	

programme de développement	2	rozvojový program	rozvojový projekt	
programme de stockage	6	program týkající se skladování	program skladování	
programme indicatif triennal	5	tříletý směrný plán	tříletý směrný program	

Klíčové slovo “programme“ je substantivum rodu mužského a jeho počet výskytů je 189.

Všechny překlady jsou si synonymní. V evropských legislativních textech zaměřených na „Vnější vztahy“ se nejčastěji vyskytuje český překlad slova “programme“ jako “program“.

- ressources

Tabulka č.47

Klíčové slovo a jeho kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
ressources	45	zdroj	prostředek
ressources financières	4	finanční zdroj	prostředky financování
épuisement des ressources	2	ztráta zdrojů	vyčerpávání zdrojů

Klíčové slovo “ressources“ je substantivum rodu ženského a ve smyslu “zdroj“ se užívá jako pomnožné substantivum.

- santé

Tabulka č.48

Kolokace	Výskytů	česky 1	česky 2
service de santé	10	zdravotní služba	zdravotnická služba

3.3.5. Francouzské kolokace se stejným českým překladem

V evropských legislativních textech z oblasti „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“ se vyskytlo 11 párů francouzských kolokací s jedním českým překladem.

- action communautaire (20)
action de la Communauté (6) = akce Společenství
- aide communautaire (23)
aide de la Communauté (9) = pomoc Společenství
- marché communautaire (9)
marché de la Communauté (5) = trh Společenství

Vždy se jedná o stejný překlad. Ani z kontextů nevyplývají žádné rozdíly v použití. Podle počtu výskytů by bylo možné odvodit, že výraz “communautaire“ se používá častěji.

- pays en développement (145)
pays en voie de développement (6) = rozvojová země

→ Velký francouzsko-český slovník uvádí jako překlad pro “rozvojovou zemi“ “pays en développement“ (1992:246). Slovník LEDA uvádí pro překlad “rozvojová země“ termín “pays en voie de développement“. (Vlasák 2004:405) Použití těchto dvou francouzských termínů je tudíž zcela shodné. Ale podle počtu výskytů je zřejmé, že francouzská forma “pays en développement“ se používá častěji.

- pays tier (41)
États tiers (2) = třetí země
- marché dans le secteur des céréales (5)
marché des céréales (3) = trh s obilovinami

- bénéficiaire de l'aide (9)
destinataire de l'aide (1) = příjemce pomoci

- convention d'aide alimentaire (10)
convention sur l'aide alimentaire (1) = Úmluva o potravinové pomoci

- populations les plus démunies (3)
populations les plus pauvres (2) = nejchudší obyvatelstvo

- mine antipersonnel (3)
mine terrestre antipersonnel (23) = protipěchotní mina ISAP

- comité géographique compétent (9) = příslušný zeměpisný výbor
comité géographique compétent (3) = zeměpisně příslušný výbor

U žádné z těchto dvojic jsem nevyozorovala, že by záleželo na kontextu při výběru jedné či druhé možnosti překladu. Jsou tedy vždy správné obě možnosti. Překladatel může termín zvažovat podle počtu výskytů a použít např. termínu frekventovanějšího.

3.3.6. Struktury kolokací

N-prép.-SN

Nejpočetnější strukturou kolokací v textech zaměřených na oblast „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“ je struktura N-prép.-SN, která tvoří přes polovinu všech výskytů. V textech se vyskytuje celkově 98krát, což je 54,1% z celkového počtu kolokací 181.

V těchto kolokacích jsou zahrnuty kolokace se strukturou *N-prép.-N* s výskytem 64krát, dále struktura *N-prép.-N-A* objevující se 20krát. Poslední strukturou je *N-prép.-N-X*³⁴, která se v textech vyskytuje 14krát.

Z hlediska předložek zastoupených v těchto kolokacích je většinou zastoupená předložka „de“ s 90 výskyty, což je 91,8% z celkového počtu kolokací N-prép.-N (-X). Dále bylo zastoupení předložek následující: „à“ 3krát, „en“ 2krát a předložky „contre“, „sur“ a „dans“ se vyskytly pouze jednou.

N-SA

Druhou nejpočetnější skupinou struktur kolokací byla struktura N-SA objevující se v textech 79krát, což tvoří 43,65% celkového počtu kolokací.

V této skupině kolokací jsou zahrnuty struktury *N-A* 59krát, *N-A-A* 6krát, *N-A-prép.-N* 9krát (Fonds européen de développement), *N-A-conj.-A* 3krát (Comité économique et social) a struktura *N-adv.-A* vyskytující se 2krát (acteur non étatique, comité géographiquement compétent)

³⁴ N-prép.-N-prép.-N → avis d'appel d'offres; N-prép.-N-A-prép.-N → comité du Fonds européen de développement; N-prép.-N-A-conj.-A → capacité de gestion administrative et financière; N-prép.-N-prép.-N-A → action d'appui à la sécurité alimentaire

N-N (-X)

V textech byla také zahrnuta struktura N-N (-X) a to celkově 4krát, což je 2,2%.

Mezi tyto kolokace patří termíny:

États ACP

État membre

programme-cadre

Rozsáhlejší strukturou tohoto typu zde byla zastoupena struktura *N-N-conj.-N-A*:

Comité "Normes et règles techniques"

3.4. Závěr výzkumu

Během analýzy lexika nalezeného v evropských legislativních textech zaměřených na oblast „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“ jsem pracovala s 201 klíčovými slovy a jejich kolokacemi. Z tohoto počtu bylo 9 kolokací přeloženo neadekvátně, což je 4,47% z celkového počtu zkoumaného lexika. Mezi tyto neadekvátní překlady patří následující termíny (v závorkách jsou uvedeny, podle mě, adekvátní překlady):

- *action spécifique* - specifická pravomoc (zvláštní opatření)
- *forme d'aides non remboursables* - forma grantů (forma příspěvků)
- *droit de propriété* - majetkové právo, vlastnictví (vlastnické právo)
- *Ministre d'État* - státní ministr (ministr bez portfeje)
- *frais* – poplatky (náklady, výdaje)
- *règle de gestion* - správní pravidla a postupy (pravidla řízení)
- *passation des marchés/ =de marché* - udělování zakázek (zadávání veřejných zakázek)
- *Programme européen pour la reconstruction et le développement en Afrique du Sud* - Evropský program pro obnovu a rozvoj v Jihoafrické republice (Evropský program pro obnovu a rozvoj v Jižní Africe)
- *soin de santé* - ochrana zdraví (zdravotní péče)

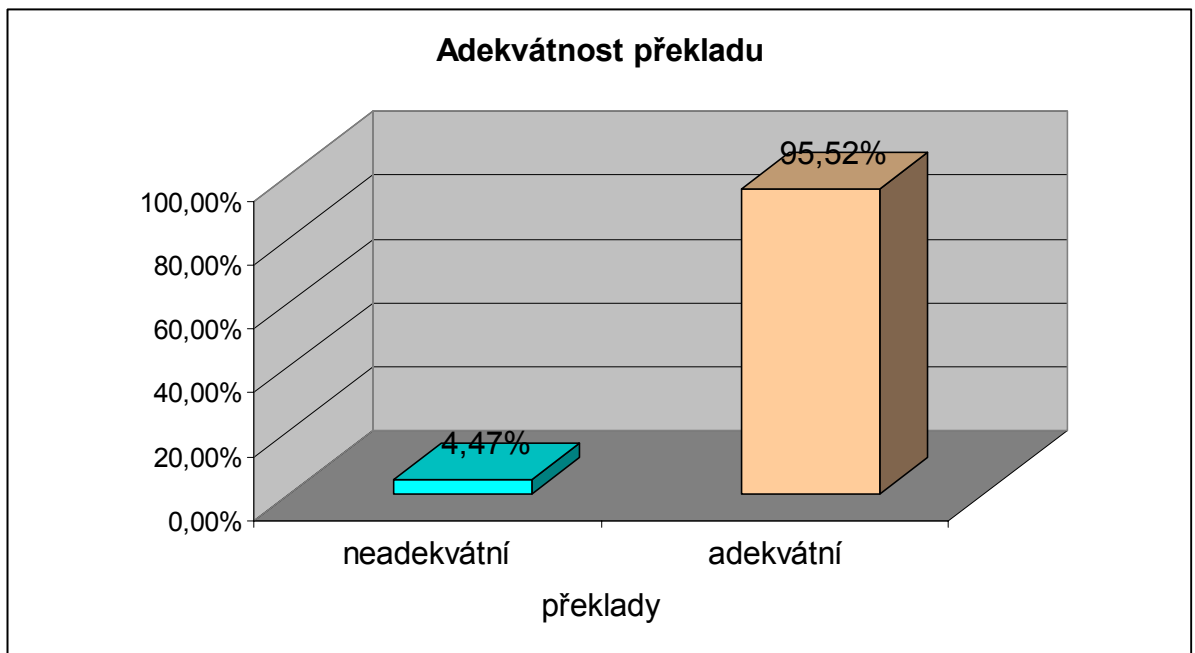
Zbýlých 192 klíčových slov a kolokací bylo přeloženo adekvátně, což je 95,52% adekvátně přeložených termínů. V některých případech to byly překlady adekvátní s jedním jednoznačným překladem, tuto skupinu tvoří 133 klíčových slov a kolokací, což činí 66,17% z celkového počtu zkoumaného lexika. Jediná dvě klíčová slova “comité“ a “prix“ a jejich všechny kolokace byly vždy přeloženy adekvátně s jedním jednoznačným překladem.

Druhou skupinou adekvátních překladů je skupina klíčových slov a kolokací přeložených více synonymními výrazy, zde je zastoupeno 59 klíčových slov a kolokací a to tvoří 29,35% z celkového počtu klíčových slov a kolokací.

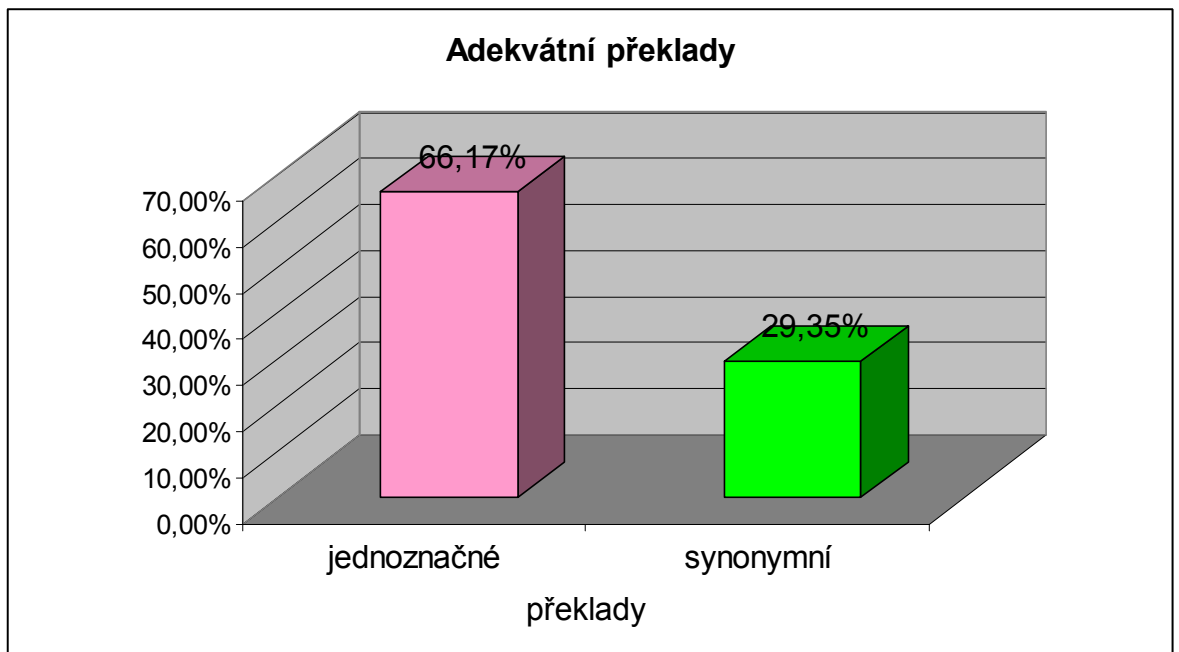
Z hlediska struktur kolokací vyskytujících se v textech zaměřených na oblast „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“ je nejrozšířenější struktura N-prép.-SN, která tvoří 54,14% z celkového počtu kolokací 181. Druhou nejpočetnější skupinou struktur kolokací byla struktura N-SA tvořící 43,65% celkového počtu kolokací. Poslední strukturou byla N-N (-X), která tvoří pouze 2,20% celkového počtu kolokací.

Co se týče předložek zastoupených v těchto kolokacích, většinou je zastoupená předložka “de“ (u kolokací N-prép.-N (-X) se předložka “de“ vyskytuje v 91,8% případů).

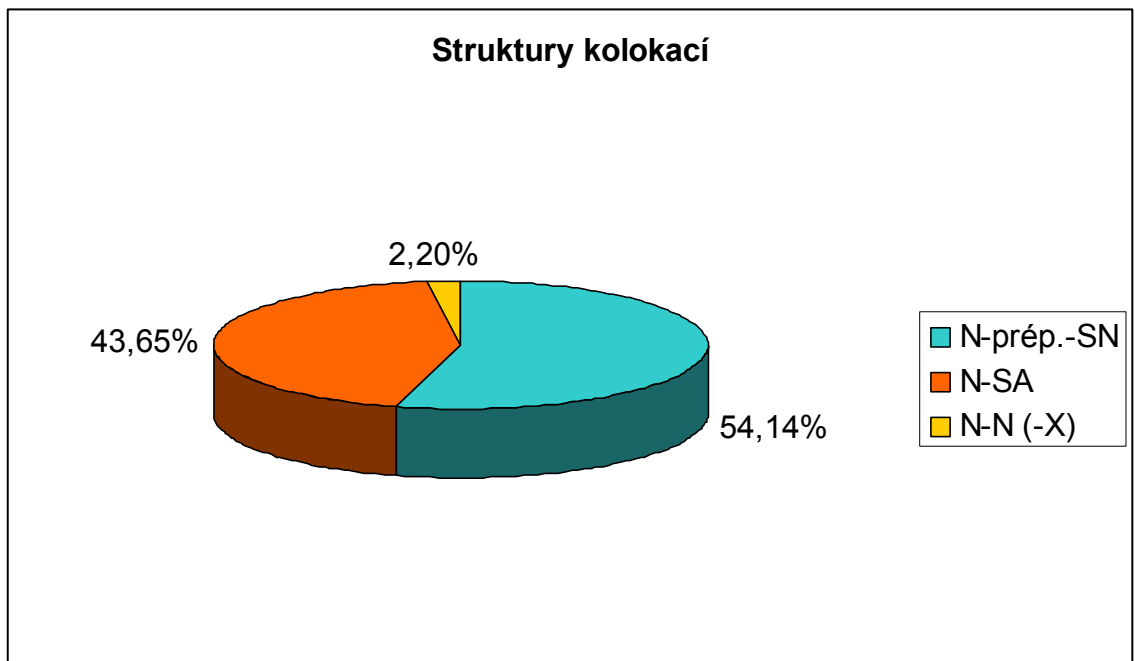
Graf č.1: Adekvátnost překladu

Graf č.2: Adekvátní překlady

Graf č.3: Struktury kolokací

4. CELKOVÝ ZÁVĚR PRÁCE

Evropa je světadílem s mnoha různými tradicemi a jazyky a ty jsou jedním z bohatství Evropské unie. Každý občan Evropské unie má právo na komunikaci s evropskými institucemi a jejich orgány v jazyce, kterému rozumí, proto hraje mnohojazyčnost v EU důležitou roli a je třeba se na jazykovou politiku, zejména v nastávajícím počtu 27 členských zemí, zaměřit. Práce tlumočnicků a překladatelů je v rámci EU velice důležitá a nezbytná. Každá instituce disponuje svými překladatelskými službami, které vypracovávají verze nejrůznějších smluv do všech jazyků členských států Unie. Evropská komise má k dispozici Generální ředitelství pro překlad a Generální ředitelství pro tlumočení, které při své práci využívají nejrůznějších pomocných nástrojů a moderních technologií.

Také obor lingvistiky dnes využívá moderních technologií. Konkrétně jde o korpusovou lingvistiku, která zkoumá jazyk za pomoci počítačové techniky. V souvislosti s tímto, vznikl projekt paralelních korpusů Intercorp Filozofické fakulty Karlovy univerzity v Praze, který je součástí výzkumného záměru Český národní korpus a korpusy dalších jazyků. Paralelní korpus evropských administrativně-právních textů vzniká na katedře romanistiky PF JU v Českých Budějovicích pod vedením Mgr. Jana Radimského, Ph.D. a jeho název je CORTE – Corpus des textes européens. Jeho součástí jsou také legislativní texty používané při mé analýze.

Na základě analýzy evropských legislativních textů z oblasti „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“ a mnou vybraných kolokací nelze udělat obecný závěr, do jaké míry jsou texty evropských legislativních textů přeloženy přesně či nepřesně, neboť já jsem zkoumala pouze část z velkého množství legislativních aktů Evropské unie. Můžeme si ale vytvořit představu, jak se při překladu evropských legislativních textů z francouzštiny do češtiny postupuje. Jelikož je český jazyk velice bohatý a rozmanitý, je možné si povšimnout, jaké množství českých překladů pro jeden francouzský termín může existovat, aniž by se změnil význam. Naopak si můžeme udělat závěr, že např. klíčové slovo “comité“ a jeho kolokace jsou vždy překládány správně a vždy mají pouze jeden ustálený překlad. Pomocí korpusu můžeme také

vypozorovat, že nejčastěji užívané struktury kolokací jsou N-prép.-SN a N-SA, což nám může pomoci při překladu legislativních aktů.

Samotná analýza lexika nalezeného v legislativních textech byla velice zajímavá. Z celkového počtu 201 klíčových slov a kolokací bylo 9 kolokací neadekvátně přeloženo. Zbývajících 192 klíčových slov a kolokací bylo přeloženo adekvátně, z čehož 133 klíčových slov a kolokací bylo přeloženo s jedním jednoznačným překladem a 59 klíčových slov a kolokací bylo přeloženo více synonymními výrazy.

I v dnešní době, 3 roky po vstupu České republiky do Evropské unie, nemáme stále k dispozici úplná znění evropských dokumentů v češtině a některé stále zůstávají nepřeloženy. Vyhledávání na internetových stránkách je stále často nedokonalé a systémy zastaralé. Databáze ISAP, které jsem během práce využívala, většinu klíčových slov a kolokací vůbec neuvádí nebo jsou termíny obsaženy v delších kolokacích. V mém případě bylo v databázi ISAP nalezeno 42 kolokací (z 201 klíčových slov a kolokací) a to ne vždy samostatně, ale byly začleněny v delších strukturách. Stále tedy neexistují věrohodné materiály a podklady pro překlad evropských legislativních textů.

Údaj 95,5% adekvátně přeložených klíčových slov a kolokací v textech použitých při mé analýze ukazuje, že překládané texty jsou důvěryhodné, a že paralelní korpus bude velkým přínosem v oblasti lingvistiky.

5. SLOVNÍČEK KLÍČOVÝCH SLOV A JEJICH KOLOKACÍ

Slovníček je složen z 201 klíčových slov a kolokací zkoumaných v bakalářské práci. Jsou uvedeny všechny adekvátní překlady vyskytující se v evropských legislativních textech zaměřených na oblast „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“, tudíž se zde vyskytují také synonymní překlady. Namísto 9 neadekvátních překladů nalezených v textech jsou uvedeny překlady adekvátní. Kurzívou jsou zvýrazněna klíčová slova.

accord de coopération – s.m.; dohoda o spolupráci

acteur non étatique – s.m.; nestátní účastník

Action – s.f., opatření, akce, pomoc, postup, operace, činnost

action communautaire – s.f.; opatření Společenství, akce Společenství, pomoc Společenství

action d'aide alimentaire – s.f.; potravinová pomoc, opatření potravinové pomoci, akce potravinové pomoci

action d'aide communautaire – s.f.; pomoc ze strany Společenství

action d'aide humanitaire – s.f.; akce humanitární pomoci

action d'appui à la sécurité alimentaire – s.f.; opatření na podporu zajišťování potravin

action de coopération – s.f.; opatření spolupráce, postup pro spolupráci, akce spolupráce, činnost spolupráce

action de développement – s.f.; opatření pro rozvoj, rozvojová opatření

action de la Communauté – s.f.; postup Společenství, akce Společenství

action de substitution – s.f.; alternativní operace

action future – s.f.; příští opatře, budoucí akce, budoucí opatření, budoucí činnost

action humanitaire – s.f.; humanitární pomoc, akce humanitární pomoci, humanitární akce, humanitární operace

action spécifique – s.f.; jednotlivá akce, zvláštní opatření, zvláštní akce, konkrétní opatření

adjudication de marchés – s.f.; rozhodnutí o výběru nabídky, udělování zakázek

Agence européenne de coopération – s.f.; Evropská agentura pro spolupráci

Aide – s.f.; pomoc, podpora

aide alimentaire – s.f.; potravinová pomoc

aide au développement – s.f.; rozvojová pomoc

aide aux populations déracinées – s.f.; pomoc vykořeněným skupinám

aide communautaire – s.f.; podpora Společenství, pomoc Společenství

aide de la Communauté – s.f.; podpora Společenství, pomoc Společenství

aide financière – s.f.; finanční pomoc, finanční podpora

aide humanitaire – s.f.; humanitární pomoc, humanitární podpora

appel d'offres – s.m.; veřejná soutěž, (veřejné) nabídkové řízení, soutěž

appel d'offres ouvert – s.m.; otevřená veřejná soutěž

appel d'offres restreint – s.m.; omezená veřejná soutěž

avis d'appel d'offres – s.m.; vyhlášení soutěže, podmínky soutěže, výzva k soutěži, oznámení o nabídkovém řízení

bailleur de fonds – s.m.; poskytovatel prostředků, dárce, přispěvatel

bénéficiaire de l'aide – s.m.; příjemce pomoci

capacité de gestion administrative et financière – s.f.; kapacita v oblasti správy a finančního řízení, správní a finanční kapacita, schopnost řízení správy a financí

comité – s.m.; výbor

Comité "Normes et règles techniques" – s.m.; Výbor pro normy a technické předpisy

comité consultatif – s.m.; poradní výbor

comité des assurances – s.m.; Výbor pro pojišťovnictví

Comité des régions – s.m.; Výbor regionů

Comité du Fonds – s.m.; Výbor fondu

comité du Fonds européen de développement – s.m.; Výbor pro Evropský rozvojový fond

comité du programme statistique – s.m.; Výbor pro statistický programy

Comité économique et social – s.m.; Hospodářský a sociální výbor

comité géographique compétent – s.m.; příslušný zeměpisný výbor

comité géographiquement compétent – s.m.; zeměpisně příslušný výbor

Comité international de la Croix-Rouge – s.m.; Mezinárodní výbor Červeného kříže

comité permanent – s.m.; stálý výbor

comité permanent de la statistique agricole – s.m.; Stálý výbor pro zemědělskou statistiku

conditions du marché – s.f.; tržní podmínky

Conférence mondiale sur les droits de l'homme – s.f.; Světová konference o lidských právech

convention d'aide alimentaire – s.f.; Úmluva o potravinové pomoci

convention sur l'aide alimentaire – s.f.; Úmluva o potravinové pomoci

coopération – s.f.; spolupráce

coopération agricole – s.f.; zemědělská spolupráce

coopération au développement – s.f.; rozvojová spolupráce, spolupráce v oblasti rozvoje

coopération commerciale – s.f.; obchodní spolupráce

coopération communautaire – s.f.; spolupráce Společenství

coopération décentralisée – s.f.; decentralizovaná spolupráce

coopération économique durable – s.f.; trvalá hospodářská spolupráce

coopération efficace – s.f.; účinná spolupráce

coopération étroite – s.f.; úzká spolupráce

coopération financière et technique – s.f.; finanční a technická spolupráce

coopération régionale – s.f.; regionální spolupráce

déclaration universelle des droits de l'homme – s.f.; Všeobecná deklarace lidských práv

déplacement de populations – s.m.; pohyb obyvatelstva, vysídlení obyvatelstva

destinataire de l'aide – s.m.f.; příjemce pomoci

destruction des mines terrestres antipersonnel – s.f.; zničení protipěchotních min

développement – s.m.; rozvoj

développement des échanges – s.m.; rozvoj obchodu

développement des ressources humaines – s.m.; rozvoj lidských zdrojů

développement durable – s.m.; udržitelný rozvoj

développement économique – s.m.; hospodářský rozvoj

développement social – s.m.; sociální rozvoj

droit – s.m.; právo

droit connexe – s.m.; související právo

droit de douane – s.m.; clo

droit de propriété – s.m.; vlastnické právo

droit de propriété intellectuelle – s.m.; právo duševního vlastnictví, právo k duševnímu vlastnictví

droit international – s.m.; mezinárodní právo
économie de marché – s.f.; tržní hospodářství
échange de produits agricoles – s.m.; obchod se zemědělskými produkty
épuisement des ressources - s.f.; ztráta zdrojů, vyčerpávání zdrojů
état – s.m.; stát, země; stav
état actuel – s.m.; současný stav
État bénéficiaire – s.m.; přijímající stát
État membre – s.m.; členský stát
États ACP – s.m.; země AKT, státy AKT
États tiers – s.m.; třetí země
exécution de l'aide – s.f.; spravování pomoci, provádění pomoci
fabrication de produits de pâtisserie – s.f.; výroba cukrářských výrobků
Fonds européen de développement – s.m.; Evropský rozvojový fond
forme d'aides non remboursables – s.f.; forma příspěvků
fourniture de produits agricoles – s.f.; dodávka zemědělských produktů
frais – s.m.pl.; náklady, výdaje
frais d'acheminement – s.m.pl.; náklady na přepravu, výdaje na přepravu
frais de déchargement – s.m.pl.; náklady výkladky, náklady spojené s výkladkou
frais de financement – s.m.pl.; finanční náklady
frais de chargement – s.m.pl.; náklady nákladky, náklady spojené nákladkou
frais de magasinage – s.m.pl.; náklady na skladování, poplatky za skladování
frais de transit douanier – s.m.pl.; náklady tranzitního celního řízení
frais supplémentaires – s.m.pl.; dodatečné náklady
gestion – s.f.; správa, řízení
gestion de l'aide alimentaire – s.f.; řízení potravinové pomoci
gestion de l'aide humanitaire – s.f.; správa humanitární pomoci
gestion durable des ressources naturelles – s.f.; trvalá správa přírodních zdrojů
groupe de populations – s.m.; skupina obyvatelstva, skupina populace
groupes de population les plus défavorisés – s.m.; nejvíce znevýhodněné skupiny populace
Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne – s.f.; Listina základních práv a svobod Evropské unie
instrument de l'aide communautaire – s.m.; nástroj pomoci Společenství
lutte contre les mines – s.f.; boj proti minám, akce proti minám

marché – s.m.; trh
marché communautaire – s.m.; trh Společenství
marché dans le secteur des céréales – s.m.; trh s obilovinami
marché de la Communauté – s.m.; trh Společenství
marché des céréales – s.m.; trh s obilovinami
marché du riz – s.m.; trh s rýží
marché européen – s.m.; evropský trh
marché intérieur – s.m.; vnitřní trh
marché local – s.m.; místní trh
marché mondial – s.m.; světový trh
marché public – s.m.; veřejný trh
mine – s.f.; mina
mine antipersonnel – s.f.; nášlapná mina, protipěchotní mina
mine terrestre antipersonnel – s.f.; protipěchotní mina
Ministre d'État – s.m.; ministr bez portfeje
mobilisation de produits – s.f.; mobilizace produktů
octroi de l'aide alimentaire – s.m.; poskytování potravinové pomoci
offre – s.f.; nabídka
offre écrite – s.f.; písemná nabídka
Organisation mondiale de la santé – s.f.; Světová zdravotnická organizace
passation des marchés/ =de marché – s.f.; zadávání zakázek, zadávání veřejných zakázek
pays – s.m.; země
pays bénéficiaire – s.m.; přijímací země, země přijímající pomoc, země přijímající podporu
pays de destination – s.m.; země určení
pays en développement – s.m.; rozvojová země
pays en voie de développement – s.m.; rozvojová země
pays limitrophe – s.m.; sousední země
pays tiers – s.m.; třetí země
politique d'aide de la Communauté – s.f.; politika pomoci Společenství
politique de développement – s.f.; politika rozvoje, rozvojová politika
population – s.f.; obyvatelstvo, populace, lidé, společenství, skupina obyvatel
population civile – s.f.; civilní obyvatelstvo

population du monde entier – s.f.; celý svět

population locale – s.f.; místní obyvatelstvo, místní společenství

population mondiale – s.f.; světová populace

populations affectées – s.f.; postižení, postižené obyvatelstvo

populations autochtones – s.f.; původní obyvatelstvo

populations bénéficiaires – s.f.; příjemci pomoci, přijímající obyvatelstvo

populations déracinées – s.f.; vykořeněná skupina obyvatel

populations des pays en développement – s.f.; obyvatelstvo v rozvojových zemích

populations en détresse – s.f.; lidé v tísní

populations les plus démunies – s.f.; nejchudší obyvatelstvo, nejchudší vrstvy obyvatelstva

populations les plus pauvres – s.f.; nejchudší populační skupiny, nejchudší vrstvy obyvatelstva

présentation des offres – s.f.; podání nabídek

prix – s.m.; cena

prix d'intervention – s.m.; intervenční cena

prix de référence – s.m.; referenční cena

prix du marché – s.m.; tržní cena

procédure de gestion – s.f.; řídicí postup

processus de développement – s.m.; proces rozvoje, rozvojový proces

produit – s.m.; výrobek, produkt, zboží, přípravek

produit agricole – s.m.; zemědělský produkt

produit biocide – s.m.; biocidní přípravek

produit de base – s.m.; komodita, základní výrobek

produit chimique précurseur de drogue – s.m.; chemický prekursor pro výrobu drog

produit laitier – s.m.; mléčný výrobek

produits alimentaires – s.m.; potraviny

programme – s.m.; program, plán, projekt

Programme alimentaire mondial – s.m.; Světový potravinový program

programme annuel – s.m.; výroční program

programme communautaire – s.m.; program Společenství, program Evropského společenství

programme concret – s.m.; konkrétní program

programme d'assistance – s.m.; program na podporu, program pomoci

programme d'investissement des secteurs public et privé – s.m.; program investic do veřejného i soukromého sektoru

programme d'action – s.m.; akční program, akční plán

programme de déminage – s.m.; program odminování

programme de développement – s.m.; rozvojový program, rozvojový projekt

programme de réhabilitation – s.m.; program obnovy

programme de stockage – s.m.; program týkající se skladování, program skladování

Programme européen pour la reconstruction et le développement en Afrique du Sud – s.m.; Evropský program pro obnovu a rozvoj v Jižní Africe

programme indicatif triennal – s.m.; tříletý směrný plán, tříletý směrný program

programme pluriannuel – s.m.; víceletý program

programme-cadre – s.m.; rámcový program

protection du droit – s.m.; ochrana práva

qualité de produit – s.f.; kvalita zboží, kvalita potravin

règle de gestion – s.f.; pravidla pro řízení, postup

représentants des États membres – s.m.; zástupci členských států

respect du droit – s.m.; dodržování práva, úcta k právu

ressources – s.f.pl.; zdroj, prostředek

ressources financières – s.f.pl.; finanční zdroj, prostředky financování

ressources forestières – s.f.pl.; lesní zdroje

ressources humaines – s.f.pl.; lidské zdroje

ressources naturelles – s.f.pl.; přírodní zdroje

ressources propres – s.f.pl.; vlastní zdroje

santé – s.f.; zdraví

santé génésique et sexuelle – s.f.; reprodukční a sexuální zdraví

santé publique – s.f.; veřejné zdraví

service de santé – s.m.; zdravotní služba, zdravotnická služba

soin de santé – s.m.; zdravotní péče

stock de mines terrestres antipersonnel – s.m.; protipěchotní miny ve skladu, zásoba protipěchotních min ve skladu

totalité des produits – s.f.; veškeré zboží, všechno zboží

victime des mines – s.f.; oběť min

6. PRAMENY A LITERATURA

Seznam odborné literatury:

BERTELOOT, Pascale; *Language Policy in the European Union*, In: Šaečević Susan (edited by): *Legal Translation, Preparing for Accession to the European Union*, Faculty of Law, University of Rijeka, 2000

GOZZI, Paolo M.; *Translation of the Acquis communautaire: recent experiences in countries preparing for membership*, In: Šaečević Susan (edited by): *Legal Translation, Preparing for Accession to the European Union*, Faculty of Law, University of Rijeka, 2000

ŠAEČEVIĆ, Susan (edited by): *Legal Translation, Preparing for Accession to the European Union*, Faculty of Law, University of Rijeka, 2000

RADIMSKÝ, Jan; *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, Jihočeská univerzita, České Budějovice 2003

RAUS, David; NERUDA, Robert; *Zákon o veřejných zakázkách – Komentář a prováděcí předpisy*, Linde Praha- Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, 639 str., ISBN 80-7201-538-9

MATES, Pavel; WOKOUN, René; a kolektiv; *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*, 1. vyd., Praha: Prospektum, 2001, 200 str., ISBN 80-7175-100-6

Slovníky:

NEUMANN, Josef; HOŘEJŠÍ, Vladimír; kolektiv. *Velký francouzsko-český slovník I. (A – K)*, 2.vyd., Praha: Academia, 1992, 836 s., ISBN 80-200-0234-0

NEUMANN, Josef; HOŘEJŠÍ, Vladimír; kolektiv. *Velký francouzsko-český slovník II. (L – Z)*, 2.vyd., Praha: Academia, 1992, 760 s., ISBN 80-200-0235-9

VLASÁK, Václav. *Francouzsko český a Česko francouzský slovník*, LEDA, 2004, 1392 s., ISBN 80-85927-97-7

VLASÁK, Václav; LYER, Stanislav; *Česko-francouzský slovník (A-Q)*, 2.vyd., Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993, 1038 s., ISBN 80-04-55051-7

VLASÁK, Václav; LYER, Stanislav; *Česko-francouzský slovník (R-Ž)*, 2.vyd., Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993, 912 s., ISBN 80-04-25977-4

DUBSKÝ, Josef; VLASÁK, Václav; DUBSKÝ, Ota; *Francouzsko-český a česko-francouzský obchodní slovník, část francouzsko-česká*, 1.vyd., Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998, 246 s., ISBN 80-04-26114-0

Henri Bertaud du Chazaud, *Dictionnaire des synonymes*, les usuels du Robert, Paris, 1991, 520 s., ISBN 2-85036-035-X

KRAUS, Jiří; kolektiv autorů, *Nový akademický slovník cizích slov A – Ž*, 1.vyd., Praha: Academia, 2005, 880 s., ISBN 80-200-1351-2

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České Republiky, Ústav pro jazyk český AV ČR, 3.vyd. Praha: Academia, 2005, 647 s., ISBN 80-200-1080-7

PALA, Karel; VŠIANSKÝ, Jan; *Slovník českých synonym*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, 479 s., ISBN 80-7106-450-5

LOTKO, Edvard; *Slovník lingvistických termínů pro filology*, 2.vyd., Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, 128 str., ISBN 80-244-0123-1

Bakalářské práce:

HRACHOVÁ, Lucie; *Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Ochrana zdraví“*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra romanistiky, České Budějovice 2006

SMEJKALOVÁ, Kateřina; *Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Ochrana fauny a flory“*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra romanistiky, České Budějovice 2006

Elektronické zdroje:

http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm

<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/struktura>

http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/brochure_en.pdf

http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/tools_and_workflow_en.pdf

<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/struktura#EU>

http://www.snemovna.cz/kps/knih/e_zakinf.htm

<http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/titul>

<http://eu.dwec.org/index.php?script=clanek&id=29>

<http://home.zcu.cz/~katarina/politika.html>

<http://ucnk.ff.cuni.cz/korpus/druhy.html>

<http://ucnk.ff.cuni.cz/intercorp/>

7. POUŽITÉ ZKRATKY

s – substantiv

f – féminin

m – masculin

pl – pluriel

SN – syntagme nominal

SA – syntagme adjectival

8. RÉSUMÉ (en français)

L'objectif de ce mémoire de licence était d'analyser la terminologie française et tchèque dans les textes législatifs européens dans le domaine: „Relations extérieures – aide aux pays en voie de développement“.

La première partie est consacrée à la politique linguistique de l'Union européenne. Les citoyens européens ont le droit de communiquer dans leur propre langue avec les institutions et leurs services. Il en résulte que les services de traduction et d'interprétation sont très importants et utiles dans le cadre de l'UE. Il est nécessaire d'avoir un nombre considérable de personnes qualifiées qui possèdent des compétences linguistiques et juridiques à la fois et en plus elles devraient posséder des connaissances spécialisées selon le domaine qu'elles s'occupent.

La partie suivante décrit les procédures particulières de ma recherche qui représente la majeure partie de ce mémoire de licence. Il décrit le choix et préparation des documents législatifs pour l'exploitation par un programme spécialisé "ParaConc". Les textes sont élaborés sur la base de corpus parallèle qui comprend les mêmes textes en français et en tchèque. J'ai disposé de 20 termes-clé et de leurs 181 collocations à analyser. Ensuite, j'ai examiné la qualité, la manière de leurs traductions et leurs structures.

La partie finale du travail se concentre sur la typologie des traductions et les types des structures. Les traductions sont diversifiées dans les deux groupes principales: les traductions inexactes et les traductions exactes. Le deuxième groupe est en plus divisé en les traductions traduit par plusieurs procédés synonymes et celles qui sont traduits de manière univoque.

Ce mémoire de licence abouti à un petit vocabulaire français-tchèque des termes-clé et leurs collocations du domaine „Relations extérieures – aide aux pays en voie de développement“.